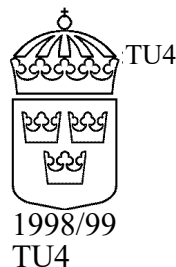

Trafikutskottets betänkande

1998/99:TU4

Informationssamhället inför 2000-talet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet tre regeringsskrivelser om informationsteknik, nämligen skrivelserna 1997/98:190 Elektronisk handel, 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet och 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000. Vidare behandlas 70 motionsyrkanden om olika IT-frågor som väckts dels med anledning av skrivelserna, dels under den allmänna motionstiden hösten 1998.

Regeringen lämnar i skrivelserna en beskrivning av utvecklingen på IT-området samt redovisar vidtagna och planerade åtgärder inom ramen för det nationella handlingsprogrammet för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik. En samlad politik redovisas för att främja en global och marknadsledd elektronisk handel. Vidare redogörs för hur arbetet med IT-omställningen i samhället inför millennieskiftet fortskrider.

Utskottet anser att informationstekniken har stor betydelse. Den påverkar vår produktionsförmåga och våra levnadsmönster liksom förutsättningarna att utveckla vår demokrati. Utskottet anser det därför viktigt att ett målmedvetet och kraftfullt arbete sker så att Sverige kan befästa sin tätposition som IT-land. Det innebär bl.a. att fortsatta insatser bör göras för att bygga ut en digital infrastruktur för höghastighetsförbindelser och att hushåll och företag i hela Sverige bör ges goda förutsättningar att utnyttja den nya tekniken.

Utskottet konstaterar att elektronisk handel skapar nya affärsmöjligheter som kan utgöra en drivkraft för sysselsättning och tillväxt och ge konsumenterna ökade möjligheter. Det är därför viktigt att förutsättningar skapas så att Sverige kan bli ledande i elektronisk handel.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att ge arbetet med omställningen av datorer och IT-system inför år 2000 högsta prioritet. Omställningsarbetet måste därför ske målmedvetet och kraftfullt i alla samhällssektorer, dvs. inom myndigheter, kommuner, landsting, företag och organisationer.

Enligt utskottets bedömning kommer syftet med flertalet motionsyrkanden att tillgodoses i takt med att handlingsprogrammet för att bredda och utveckla användningen av IT genomförs. För IT-omställningen inför år 2000 hänvisar utskottet till pågående insatser och regeringens fortsatta lägesrapportering till riksdagen. Något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena är enligt utskottets mening inte erforderligt. Samtliga yrkanden avstyrks därför.

Till betänkandet har fogats 11 reservationer. De frågor som reservationerna avser samt de partier som har avgett reservationerna framgår översiktligt av avsnittet Hemställan i utskottets yttrande (s. 52–53).

1998/99:TU4

Skrivelserna

Skrivelse 1997/98:190 Elektronisk handel

I skrivelsen redovisar regeringen utgångspunkter för en samlad politik för att främja en global och primärt marknadsledd elektronisk handel. Här ges även en översiktlig beskrivning av utvecklingen av elektronisk handel, dess drivkrafter och möjligheter samt dess effekter på tillväxt och sysselsättning.

Skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet

I skrivelsen lämnas en redovisning av utvecklingen på IT-området. Vidtagna och pågående åtgärder inom ramen för handlingsprogrammet för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik redovisas.

Skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000

I skrivelsen redovisas av regeringen vidtagna och planerade åtgärder beträffande IT-omställningen inför år 2000. En första samlad rapport av läget inom väsentliga samhällsfunktioner lämnas. Därutöver redogörs för hur arbetet med datoromställningar i övriga samhällssektorer fortskrider.

Motionerna

Motioner med anledning av skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet

1998/99:T1 av Eva Arvidsson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av IT redan i förskolan,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrade årliga redovisningar,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att initiera ett folkbildningsarbete om konsumenternas möjligheter med IT-stöd.

1998/99:T2 av Kristina Zakrisson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten tar det övergripande ansvaret för att de tjänster som krävs för användandet av IT finns tillgängliga i hela landet.

Motioner med anledning av skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000

1998/99:TU4

1998/99:T8 av Stig Sandström m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det nya personnumret.

1998/99:T9 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen som sin mening ger regeringen till känna att den bör lägga fram förslag till IT-omställningen i samhället inför år 2000.

1998/99:T10 av Inga Berggren m.fl. (m, s, v, kd, c, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fungerande elförsörjning inför år 2000.

1998/99:T11 av Johnny Gylling m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas situation inför år 2000,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de finansiella systemen inför år 2000,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energisektorn inför år 2000,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vården inför år 2000,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentperspektivet inför år 2000.

1998/99:T12 av Mikael Johansson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnader för IT-omställningen inför år 2000,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskap om IT-omställningen går snett,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att nödvändiga åtgärder vidtas för att de svenska kärnkraftsreaktorerna skall vara stoppade under timmarna kring årsskiftet 1999/2000.

Motioner från den allmänna motionstiden hösten 1998

1998/99:T201 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enhetliga anslutningsavgifter för ISDN.

1998/99:T214 av Agne Hansson (c) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förutsättning för utveckling av informationstekniken i Kalmar län.

1998/99:T223 av Johnny Gylling m.fl. (kd) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ISDN.

1998/99:T227 av Elver Jonsson och Runar Patriksson (båda fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att erforderlig upprustning av infrastrukturen i stort och den nya teletekniken snabbas upp i sin utbyggnad för att främja landskapets näringsliv och framtid.

1998/99:T231 av Berit Andnor m.fl. (s) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att hela landet snarast måste få tillgång till teleföbindelser som klarar att överföra stora datamängder med hög hastighet,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten bör verka för att teletaxorna så långt möjligt görs avståndsberoende.

1998/99:T801 av Eskil Erlandsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om införande av enhetstaxa för ISDN- och ADSL-anlutning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ADSL-baserade tjänster.

1998/99:T802 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att export av avancerad kryptering skall tillåtas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kryptering gällande krigsmateriel skall undantas från tillåtelse om export.

1998/99:T803 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utjämning av klyftor mellan olika samhällsgrupper är ett av de prioriterade områdena inom IT-området,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens ägande i IT-relaterade företag,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en utredning angående inrättande av ett Statens databanverk,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett mål för den nationella IT-strategin skall vara att främja och påskynda utvecklingen av det ekologiskt uthålliga samhället.

1998/99:T805 av Ewa Thalén Finné (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kryptering.

1998/99:T807 av Sonja Fransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om verkställighet av det telepolitiska målet.

1998/99:T808 av Sven Bergström m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggnad av ett finmaskigt fibernät,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av telelagen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om virtuella företag,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om digitala signaturer,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kryptering,

6. att riksdagen begär att regeringen ger länsstyrelserna uppdrag att följa och stödja företagens utveckling av elektronisk handel,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsekvenser av elektronisk handel.

1998/99:T809 av Johnny Gylling och Amanda Grönlund (båda kd) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rätten till kryptering behålls,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldres möjligheter till utbildning och tillgång till datorer,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att kartlägga konsekvenserna av IT-utvecklingen på arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdena,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett regelverk som inte missgynnar elektronisk handel.

1998/99:T810 av Barbro Johansson (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att, vid exponering av elektromagnetiska fält, försiktighetsprincipen skall gälla,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en varningstext bör finnas på mobiltelefoner, som varnar för alltför flitigt användande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att forskningen på radiofrekventa fält bör ökas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att forskning om interaktion mellan elektriska fält i luftrummet påbörjas,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undantagsklausulen för kontroll av apparater med en uteffekt på mindre än 7 W slopas,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om SAR-värden för mobiltelefoner görs officiella.

1998/99:T811 av Per-Olof Svensson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett regionalt IT-nät på landsbygden i Gävleborgs län.

1998/99:T812 av Inger Lundberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning om gemensamma principer för prissättning på Internettjänster liksom om solidarisk fördelning av kostnaderna för t.ex. ISDN-abonnemang.

1998/99:T813 av Lars Björkman och Ola Karlsson (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att konkurrensutsätta telenätet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgång till höghastighetskommunikation till likvärdiga priser i hela landet.

1998/99:T814 av Agneta Ringman m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-infrastruktur i glesbygd.

1998/99:T818 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målsättningen för IT-politiken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om program för infrastrukturutbyggnad,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kryptering och digitala signaturer,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om domännamn,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om elektronisk handel,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens roll i IT-samhället,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en nystart för IT-kommissionen.

1998/99:K231 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ledningar, växlar, axe-system etc. skall hålla en jämförbar standard och taxa över hela Sverige,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-anpassning för funktionshindrade,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att staten bör frånhålla sig storskaliga planer på bredband för alla.

1998/99:K282 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om offentliggädda kommersiella webbplatser,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en politik för att ge landets alla skolor, hushåll och företag tillgång till bredbandskommunikation.

1998/99:N237 av Runar Patriksson och Yvonne Ångström (båda fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbyggnader för IT-satsningar och riktnummerreform inom teleområdet.

1998/99:N275 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett initiativ för att alla i sydöstra Sverige skall få tillgång till mo-

dern telefoni och ISDN-uppkoppling till ett enhetspris motsvarande abonnenternas i Stockholms innerstad,

1998/99:TU4

1998/99:N335 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-frågor.

1998/99:N337 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av enhetstaxa för ISDN-anslutning.

Inledning

Utskottet behandlar i detta betänkande tre regeringsskrivelser om informationsteknik, nämligen skrivelserna 1997/98:190 Elektronisk handel, 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet och 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000. Samtidigt behandlas 70 motionsyrkanden om olika IT-frågor som väckts dels under den allmänna motionstiden hösten 1998, dels med anledning av de aktuella regeringsskrivelserna. I sammanhanget kan nämnas att under den allmänna motionstiden hösten 1998 har en rad andra motionsyrkanden väckts om informationsteknikens utveckling och användning vilka behandlas av andra utskott.

Utskottet har i samband med beredningen av ärendet den 28 januari 1998 haft ett seminarium om fyra IT-frågor, nämligen IT-infrastrukturens utveckling, IT och demokrati, Informationsteknikens betydelse för tillväxt och IT-omställningen i samhället inför skiftet till år 2000.

Försvarsutskottet har den 21 januari 1999 avgett yttrande till trafikutskottet över regeringens skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000 jämte motioner (FöU2y). Yttrandet återfinns i *bilaga 1* till betänkandet.

En förklaring av vissa informationstekniska begrepp redovisas i *bilaga 2*.

UTSKOTTET

1 Informationssamhället inför 2000-talet

1.1 Bakgrund

1.1.1 Varför årlig IT-skrivelse?

Första gången riksdagen behandlade IT-frågor som ett samlat politikområde var 1996. Riksdagen godkände då regeringens förslag till mål och prioriterade uppgifter för en nationell IT-strategi (prop. 1995/96:125, bet. 1995/96:TU19, rskr. 1995/96:282). Trafikutskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande vikten av att det redovisade handlingsprogrammet genomfördes snabbt och kraftfullt. Vidare konstaterade utskottet att det rådde en betydande samsyn om informationsteknikens möjligheter att påverka samhällsutvecklingen i positiv riktning. I utskottets betänkande underströks

vidare betydelsen av att informationstekniken används i sådana former att samhällsutvecklingen främjas och att risker för regionala obalanser, försämrat integritetsskydd, ökad sårbarhet och kunskapsmässiga skillnader mellan olika grupper i samhället motverkas.

För att stärka den parlamentariska förankringen gav riksdagen regeringen till känna att regeringen årligen borde återkomma till riksdagen med en skrivelse som redovisar utvecklingen på IT-området. Utskottet förutsatte vidare att målen för IT-användningen skulle vidareutvecklas och förtydligas.

Regeringen har därefter hösten 1997 lämnat en första redovisning av utvecklingen på IT-området och presenterat sina bedömningar av centrala frågor för att åstadkomma ökad tillväxt och sysselsättning i informations-samhället (skr. 1997/98:19, bet. 1997/98:TU7, rskr. 1997/98:66). Sedan år 1996 har regeringen dessutom överlämnat förslag och skrivelser till riksdagen som behandlat särskilda delar inom det nationella handlingsprogrammet för informationsteknik.

1.1.2 Vad innebär den nationella IT-strategin?

De av riksdagen år 1996 antagna målen för en övergripande IT-strategi utgår från strävan att göra informationstekniken till en central del i en politik för tillväxt och sysselsättning samt att värna andra grundläggande samhällsmål som demokrati och rättvisa i informations- och kunskapssamhället. Att skapa bred tillgång till information och kunskap ger enligt strategin förutsättningar för ökad delaktighet i samhällslivet och främjar kunskapsutvecklingen. För att Sverige skall kunna bibehålla en tätposition när det gäller tillgång till och användning av informationsteknik anges att teknik, strukturer, arbetsformer, regelverk och utbildning på alla nivåer måste anpassas till de nya förutsättningarna. Staten, kommunerna, landstingen, näringslivet och arbetsmarknadens parter måste därför alla bidra till att informationstekniken får ett brett genomslag i Sverige.

Huvudinriktningen för den nationella IT-strategin är att stimulera användningen av informationsteknik på ett sätt som befrämjar kreativitet, tillväxt och sysselsättning. Statsmakernas roll är att vara katalysator och pådrivare och att underlätta utvecklingen genom att anpassa regelverket till de nya förutsättningarna. I statsmakernas roll ingår dessutom att genom olika åtgärder försöka förhindra att IT-utvecklingen skapar nya klyftor i samhället. De nuvarande klyftorna bör i stället överbryggas.

1.1.3 Vad är statens främsta uppgifter?

Enligt den nationella IT-strategin är det tre områden som skall prioriteras i syfte att främja utvecklingen av informations- och kunskapssamhället, nämligen rättsordningen, utbildningen och samhällets informationsförsörjning. För varje område angavs i 1996 års riksdagsbeslut ett antal målsättningar.

Målen för statens insatser på rättsområdet är att genomföra författningsändringar inom prioriterade rättsområden inom tre år samt att finna effektiva former för en kontinuerlig juridisk uppföljning av den snabba utvecklingen på IT-området.

Målet inom utbildningsområdet är att kunskaper om informationsteknik och dess användningsmöjligheter skall föras in på alla nivåer i utbildningsväsendet inom tre år.

Målet inom området för samhällets informationsförsörjning är att utforma en väl fungerande infrastruktur som ger hög tillgänglighet till basinformation och som verkar tillväxtbefrämjande.

Med utgångspunkt i målen för den övergripande nationella IT-strategin redovisades i 1996 års riksdagsbeslut ett handlingsprogram för att bredda och utveckla IT-användningen. Utöver åtgärder inom de tre prioriterade områdena redovisades åtgärder inom ett stort antal samhällssektorer och politikområden. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på IT-området angavs att programmet borde betraktas som ett första samlat åtgärdsprogram, som fortlöpande behöver anpassas och vidareutvecklas.

1.2 Regeringens skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet

Regeringen anger att den nationella IT-strategin samt målen för denna ligger fast. Huvudinriktningen skall även fortsättningsvis vara att stimulera användningen av informationstekniken. En marknadsmässig utveckling av nät, tillämpningar och informationssystem samt valfrihet för användarna skall förenas med politiskt fastställda mål och riktlinjer för hur samhällets kommunikations- och informationssystem skall fungera.

Målet är att alla skall ha lika möjligheter att använda informationstekniken som ett medel för ökad kunskap, demokrati och rättvisa. Informationsteknikens möjligheter skall utnyttjas för att skapa tillväxt och sysselsättning och därmed öka Sveriges konkurrenskraft. Informationstekniken skall vara ett medel för att utveckla välfärdssamhället, öka medborgarnas livskvalitet samt överbrygga de eventuella klyftor i samhället som finns. Informationstekniken skall också användas för att stödja grupper i samhället med särskilda behov. Vidare kan informationstekniken vara ett medel för att skapa en bra miljö.

Regeringen anger att även fortsättningsvis bör rättsordningen, utbildningen och samhällets informationsförsörjning prioriteras. För de närmaste åren anges följande mål för dessa tre områden.

– Författningsändringar inom prioriterade områden skall vara genomförda senast under år 2000. Effektiva former skall finnas för en kontinuerlig juridisk uppföljning av den snabba utvecklingen på området.

– Kunskaper om informationsteknik och dess användningsområden skall föras in på alla nivåer i utbildningsväsendet senast under år 2000.

– Det skall finnas en hög tillgänglighet till basinformation genom en väl fungerande infrastruktur för samhällets informationsförsörjning.

I skrivelsen framhålls vidare att ett gemensamt regelverk för de liberaliserade telemarknaderna är av väsentlig betydelse för utvecklingen på IT-området. Den svenska målsättningen har varit och kommer fortsättningsvis att vara att påverka det framtida regelverket inom EU i riktning mot en överskådlig och

1.3 Övergripande utgångspunkter

1.3.1 Motionsförslag

Carl Bildt m.fl. (m) framhåller i motion T818 att som mål för IT-politiken bör gälla att Sverige senast år 2010 skall vara en av den globala utvecklingens främsta nationer när det gäller varje del av utnyttjandet av IT (yrkande 1). Politikens roll är inte att bygga framtiden utan i stället att röja väg för den företagsamhet och kreativitet som ständigt söker nya vägar och nya möjligheter. I stället för att inrikta politiken på regleringar, likformighet och stora nationella enhetsprogram måste politiken göra det lättare för människor och företag att utvecklas i det samhälle som nu successivt ersätter industrisamhället.

Enligt Moderata samlingspartiet bör vidare statens verksamhet snabbt anpassas till IT-samhället (yrkande 2). Alla statliga myndigheter, verk och statliga företag bör ha en strategi för användningen av IT som en viktig del i sitt informationsuppdrag till medborgarna. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till samlade riktlinjer för webb-baserad information och användning av Internet för kommunikation med medborgarna.

Motionärerna anser att den strategiska ledningen av IT-frågan i regeringen är oklar (yrkande 13). Behovet av en tydlig politisk ledning är än större mot bakgrund av att frågan i riksdagen behandlas av flera utskott. Regeringens hantering av IT-kommissionen bedöms av olika skäl ha försvagat kommissionens ställning. En viktig orsak är att den medvetet givits en mer undanskymd roll. Sverige har de senaste åren tappat farten när det gäller introduktion av informationsteknik på olika samhällsområden. Motionärerna bedömer att regeringen inte kan reparera den skada som skett. Behovet av ledning för att åstadkomma ett ökat utnyttjande av informationstekniken är därför oförändrat. Det är framför allt tre uppgifter som bör sättas i förgrunden, nämligen att skolan ges tillgång till informationsteknikens alla möjligheter, att den offentliga förvaltningen görs effektivare och öppnare samt att sekelskiftesövergången kan ske på ett kompetent och ansvarsfullt sätt.

Enligt motionen är det ytterst regeringens sak att avgöra om den anser sig kunna leda IT-kommissionen så att dessa centrala uppgifter kan skötas på ett tillfredsställande sätt. Kan inte regeringen detta bör IT-kommissionen ersättas av ett organ med ett entydigt mandat och med nödvändiga resurser för att kunna inspirera och leda Sveriges användning av informationstekniken (yrkande 14).

Lars Björkman och Ola Karlsson (båda m) påminner i motion T813 om att Telias infrastruktur har byggts upp med skattemedel och avgifter som erlagts av telekunderna. Den monopolställning som Telia har genom att förfoga över detta nät utgör en effektiv spärr för konkurrerande företag att erbjuda liknande tjänster. Motionärerna förordar därför att andra operatörer ges ökade möjligheter att i konkurrens utnyttja nätet.

Sten Tolgfors (m) anger i motion K282 att regeringen saknar visioner och förståelse för informationsteknikens möjligheter. Regeringen uppfattar informationstekniken som ett hot som kan leda till kunskapsmässig och klassmässig segregation. Regeringens grundläggande förhållningssätt i IT-frågorna är statlig styrning och politisk kontroll. Denna attityd gör att Sverige går miste om en del av de möjligheter som informationstekniken erbjuder. Enligt motionären finns det ingen anledning att offentliga organ skall driva kommersiella webbplatser och därmed konkurrera med privata aktörer.

Sven Bergström m.fl. (c) framhåller i motion T808 om digital allemansrätt att informationstekniken kan bidra såväl till en kraftfull utveckling inom alla samhällsområden och för alla människor som till att skapa nya klyftor. Vilken effekt som blir avgörande beror till stor del på den strategi som riksdagen formulerar. Ett fundamentalt krav på IT-politiken är därför klara och tydliga spelregler för marknadens aktörer. Grunden för reglerna bör vara att främja konkurrens och jämförbarhet mellan olika operatörer i syfte att sätta konsumenternas behov och intressen främst. För att främja konkurrensen bör därför en översyn göras av telelagen så att Post- och telestyrelsen får effektiva sanktionsinstrument i det fall deras synpunkter på hur konkurrensen hanteras inte efterlevs.

Gudrun Schyman m.fl. (v) anger i motion T803 att det stora problemet inom IT-området är de skillnader som finns i tillgång till och användning av IT mellan människor från olika socialgrupper, mellan män och kvinnor, mellan människor i olika åldrar, mellan funktionshindrade och icke funktionshindrade, mellan hög- och lågutbildade och mellan storstadsbor och glesbygdabor. Att utjämna klyftor mellan olika samhällsgrupper bör därför vara ett av de prioriterade områdena inom IT-politiken (yrkande 1).

Vidare framhålls i motionen att IT öppnar möjligheter för en bättre resurshushållning. Pappersåtgången kan exempelvis minskas drastiskt genom elektronisk dokumenthantering, ökad användning av elektronisk post, elektroniska konferenser och annan informationsteknik. Även behovet av lokaler kan minska med en ökad IT-användning eftersom lager, arkivrum, kontorsytor, etc. kan göras mindre. Ökat hemarbete leder vidare till ett förbättrat utnyttjande av befintliga byggnader. Framför allt kan ökad IT-användning väsentligen minska transportbehovet, vilket ger stora miljövinsterna. Ur miljösynpunkt är detta välkommet eftersom energiåtgång och materialåtgång därmed kan minska. Mot denna bakgrund framhålls att ett mål för den nationella IT-strategin bör vara att främja och påskynda utvecklingen av ett ekologiskt uthålligt samhälle (yrkande 11).

Motionärerna erinrar vidare om att staten i allmänhet har stått för finansieringen av en stor del av den utbildning och forskning som utgör företagens intellektuella kapital. Eftersom det sällan är privatekonomiskt lönsamt att satsa på sådan utbildning och forskning, som i första hand kommer till kollektiv nytta, är det nödvändigt att stat och kommuner tar på sig detta ansvar. Men det är också ett samhällsligt slöseri – och en orättvisa gentemot skattebetalarna – att delar av detta kapital utan vidare kan monopoliseras av ett privatägt företag och dess aktieägare. Enligt motionen bör därför staten bli

bättre på att själv söka patent och ta in royalties på de nya idéer och produkter som tas fram i den statligt finansierade forskningen. Staten bör också se till att de kunskaper som tas fram med skattemedel kommer hela samhället – både företag och enskilda – till godo (yrkande 6).

I motionen understryks slutligen att staten bara i en mycket begränsad omfattning kan styra den trafik som går på de elektroniska vägarna. Staten borde dock kunna använda sitt ägande i olika IT-företag till att skapa ett slags motsvarighet till Banverket på IT-området, ett Statens databanverk. Enligt motionärerna bör det vara en politisk uppgift att se till att tillgängligheten till de olika näten inte förbehålls en informationsteknologisk elit utan att alla kan använda den nya tekniken till rimliga kostnader. Principen bör vara politiskt ansvar och samhällsägande för maximal tillgänglighet och stor frihet för den enskilde att använda denna samhälleliga teknologi. Staten uppmanas därför att aktivera sitt ägande i IT-relaterade företag och inte sälja ut de strategiska tillgångarna. Mot denna bakgrund begärs att en utredning tillsätts om att inrätta ett Statens databanverk (yrkande 7).

1.3.2 Utskottets ställningstagande

IT-politiska utgångspunkter

Utskottet anser att informationstekniken har stor betydelse för möjligheterna att utveckla samhället i positiv riktning. Informationstekniken påverkar vår produktionsförmåga och våra levnadsmönster liksom demokratiska värden såsom medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i samhällsutvecklingen. Informationstekniken bör därför inte betraktas enbart som ett verktyg för att uppnå ökad effektivitet och måluppfyllelse inom olika områden. Utskottet anser det viktigt att ett målmedvetet och kraftfullt arbete sker så att Sverige befäster sin tätposition som IT-land och för att en fortsatt övergång kan ske till ett kunskaps- och informationssamhälle.

Utskottet delar regeringens bedömning att det inte finns skäl att redan nu ompröva den nationella strategin eller handlingsprogrammet. Det betyder att huvudinriktningen för politiken på IT-området bör ligga fast. Som utskottet framhöll våren 1996 i samband med riksdagens IT-beslut förutsätts att målen för IT-användningen kommer att vidareutvecklas och förtydligas. Det redovisade handlingsprogrammet förutsätts vidare genomföras snabbt och kraftfullt. Utskottet ser det som naturligt att i den fortsatta avrapporteringen en närmare beskrivning ges av hur de olika åtgärderna i handlingsprogrammet bidrar till att uppfylla de övergripande IT-politiska målen. Det innebär också att en tydligare redovisning bör ges av hur IT-användningen i samhället utvecklas. Därmed kan mål- och resultatstyrningen förbättras vilket enligt utskottets mening är av särskild betydelse med hänsyn till informationsteknikens samhällsomdanande kraft.

Utskottet konstaterar att i motion T818 (m) riktas invändningar mot såväl den nationella IT-strategin som regeringens ledning av IT-politiken. Utskottet har inget att erinra mot utgångspunkterna för det arbete som nu pågår för att föra Sverige in i informations- och kunskapssamhället. Handlingsprogrammets omfattning och den snabba takten i genomförandet möjliggör att

användningen av informationstekniken kan breddas och utvecklas i den riktning som riksdagen tidigare angett. Enligt utskottets uppfattning är det en bra strategi att utnyttja informationsteknikens möjligheter att skapa tillväxt och sysselsättning, utveckla demokratin och skapa ett samhälle som bygger på jämlikhet, rättvisa och ekologisk hållbarhet. Det nationella handlingsprogrammets har också som utgångspunkt att möjliggöra en positiv IT-utveckling samtidigt som programmet beaktar de risker som finns. Utskottet är inte berett att ompröva den nationella IT-strategin.

När det gäller motionärernas synpunkter på IT-kommissionen kan utskottet nämna att regeringen den 14 maj 1998 har tillkallat en ny IT-kommission (K98/1737/1) för att analysera informationsteknikens påverkan på samhällsutvecklingen. Anledningen till ombildningen är att markera att kommissionens arbete delvis har fått en ny inriktning. Det betyder bl.a. att informationsteknikens påverkan på samhället ur ett framtida perspektiv skall betonas ytterligare och att eventuella problem skall analyseras och synliggöras samtidigt som framtida möjligheter inom IT-området skall lyftas fram. Vidare gäller att den nya kommissionen skall bistå regeringen i dess arbete med IT-frågor genom att ge råd och föreslå konkreta åtgärder samt medverka till att information sprids till allmänheten. Uppdraget sträcker sig över en femårsperiod. Kommissionen skall – förutom rapporter om särskilda frågor – årligen senast den 31 maj rapportera till regeringen.

Utskottet bedömer att IT-kommissionen hittills har gjort ett förtjänstfullt arbete. IT-kommissionens nya direktiv och arbetsformer bör också vara väl ägnade att främja en ökad IT-användning i sådana former att en positiv samhällsutveckling främjas.

Beträffande motion T803 (v) yrkande 1, konstaterar utskottet att motionärernas önskemål om att IT-utvecklingen skall komma hela samhället till godo överensstämmer med de utgångspunkter som den nationella IT-strategin vilar på. Enligt handlingsprogrammet för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik gäller sålunda att alla medborgare skall kunna dra nytta av informationsteknikens möjligheter. Det betyder att samhället genom olika åtgärder skall försöka förhindra att IT-utvecklingen skapar nya klyftor i samhället och överbrygga nuvarande klyftor mellan bl.a. befolkningsgrupper och regioner.

När det gäller motionärernas önskan att staten skall spela en mer aktiv roll (yrkandena 6 och 7) delar utskottet deras uppfattning att tillgängligheten till de olika kommunikationsnäten bör vara så fri som möjligt och att alla bör kunna använda den nya tekniken till rimliga priser. Som framgår av 1996 års riksdagsbeslut om IT-politiken gäller att en marknadsmässig utveckling av nät, tillämpningar och informationssystem samt valfrihet för användarna skall förenas med politiskt fastställda mål och riktlinjer för hur samhällets kommunikationssystem skall fungera.

Internetbaserad information

Beträffande yrkande 13 i motion T818 (m) om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag till samlade riktlinjer för webb-baserad

information för myndigheternas kommunikation med medborgarna vill utskottet först hänvisa till att sedan hösten 1997 finns en gemensam Internet-plats för den offentliga sektorn i Sverige som heter Sverige Direkt. Syftet är att ge medborgarna en gemensam ingång till den offentliga sektorns information på Internet. Redaktionen för Sverige Direkt ställer vissa minimikrav på myndigheternas webbplatser. Kraven är att webbplatsen är godkänd för publicering av den aktuella myndigheten, att den har uppgifter om senaste uppdatering, att den har länkar och innehåll som regelbundet kontrolleras samt att den har en välkomstsida med en tydlig organisationsmarkering och uppgift om informationsansvarig. Till detta kan läggas att informationservice via Internet till medborgarna numera är vanligt förekommande i den statliga förvaltningen och att hemsidor, myndighetsinformation, tjänster och konkreta ärenderutiner finns hos såväl centrala som lokala myndigheter.

Utskottet vill vidare hänvisa till att regeringen nyligen i en skrivelse till riksdagen (skr. 1997/98:19) har redovisat det pågående arbetet med att bygga ut infrastrukturen för den offentliga sektorns kunskaps- och informationsförsörjning. Regeringen bedömer att utvecklingen mot alltmer datoriserade ärendeprocesser är bra och gör det möjligt för förvaltningen att arbeta bättre över myndighetsgränser. Regeringen anser vidare att samverkan mellan myndigheter kan bespara staten resurskrävande uppbyggnader av databaser och förbättra kvaliteten i lagrad information. När det gäller IT-infrastrukturen anser regeringen att myndigheterna bör använda kommunikation baserad på Internetstandarder mot medborgare och företag, därför att tekniken uppfyller de krav som kan ställas på en öppen kommunikationsarkitektur. Genom myndigheternas användning av system som bygger på Internet åstadkoms en enhetlig miljö för samverkan, utveckling, drift och säkerhet.

Av skrivelsen framgår vidare att regeringen anser att en detaljstyrning av förvaltningens IT-utveckling varken är möjlig eller önskvärd. Däremot är det önskvärt att det finns fungerande riktlinjer för uppbyggnaden av en gemensam infrastruktur för den offentliga förvaltningen. Arbetet med att utveckla riktlinjer och sprida resultaten bör fördjupas inom områdena för självbetjäning, uppgiftsinsamling från medborgare och företag samt informations-spridning. Riktlinjerna bör knyta an till de förvaltningspolitiska målen och tjäna som grund för styrning och uppföljning inom IT-området. Regeringen anser att myndigheter vilkas verksamhet riktar sig främst till företag och medborgare bör erbjuda elektroniska tjänster för självbetjäning som komplement till traditionella tjänster. I begreppet självbetjäning ligger möjligheten att elektroniskt få tillgång till myndighetsinformation, blanketter, föreskrifter, lagar och förordningar. Självbetjäning innebär även möjligheter att kunna lämna in blanketter och uppgifter elektroniskt till statliga myndigheter och i övrigt initiera ärenden elektroniskt där detta är möjligt med hänsyn till lagstiftningen. Tjänsterna bör bygga på hemsidor på Internet, elektroniska blanketter, elektroniskt tillgänglig myndighetsinformation samt elektroniskt tillgängliga lagar och förordningar.

Utskottet anser mot denna bakgrund att genomförda åtgärder och pågående utvecklingsinsatser för ökad IT-användning skapar goda möjligheter för att

Torget och Passagen

Beträffande motion K282 (m) som ifrågasätter om offentliga organ bör driva kommersiella webbplatser vill utskottet först hänvisa till teknikutvecklingen på IT-området. Under senare år har skillnaderna mellan olika former av tele-, data- och massmediekommunikation minskat. Denna utveckling har även påverkat de olika branscherna inom medie- och kommunikationsområdet. Den internationella utvecklingen på teleområdet gör t.ex. att många teleoperatörer väljer att utvidga sina verksamheter till närliggande affärsområden. Denna verksamhetsförändring betraktas som affärsmässigt nödvändig och som en förutsättning för att olika moderna IT-tjänster skall kunna införas.

Vidare kan nämnas att en särskild utredare har tillkallats för att se över behovet av samordnad lagstiftning för radio, TV och televerksamhet. Av utredarens direktiv framgår bl.a. att en prövning skall göras av om det behövs ytterligare lagstiftning för att säkerställa yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald inom området för elektroniska informationstjänster samt för att motverka skadliga konkurrensbegränsningar (dir. 1997:95).

Utskottet vill vidare tillägga att såväl Telias marknadsplats på Internet "Passagen" som Postens motsvarighet "Torget" har visat sig vara framgångsrika. Passagen och Torget ligger t.ex. stadigt i toppen när det gäller antalet besökare hos de svenska webbsidorna på Internet. Antalet besökare på Torget beräknas i genomsnitt uppgå till 300 000 per dag. Därmed har Telia kunnat sälja Internetabonnemang och öka intäkterna genom en ökad Internettrafik. Posten har gynnats av att Torget bidragit till att den elektroniska handeln med varor vuxit. Paketdistribution och girobetalningar behövs om handeln skall fungera och Posten har båda dessa verksamheter.

Enligt utskottets bedömning har Telias och Postens satsningar på marknadsplatser på Internet bidragit till att påskynda Internetanvändandet i Sverige. Utskottet konstaterar vidare att i det framväxande IT-samhället kan klara kopplingar finnas mellan offentliga organs kärnverksamhet och aktiv Internetbaserad verksamhet. Enligt utskottets mening vore det mot denna bakgrund mindre välbetänkt att införa ett generellt förbud för offentliga organ att uppträda med kommersiella webbplatser på Internet.

Lagstiftnings- och marknadsfrågor

Utskottet vill beträffande yrkandena i motionerna T808 (c) och T813 (m) om en översyn av telelagen och en konkurrensutsättning av telenätet erinra om att den svenska telemarknaden under senare år har genomgått stora förändringar som påverkat statens roll och ansvar. Avregleringen av telemarknaden har i Sverige liksom i många andra europeiska länder medfört att en helt ny lagstiftning har införts. Syftet med den svenska telelagen (1993:597) är att på en öppen telemarknad skapa förutsättningar för staten att se till att de telepolitiska målen kan uppnås.

Den snabba utvecklingen på teleområdet har sedan lagens tillkomst föranlett en rad regeländringar. Det gäller exempelvis regler om samtrafik och nummerportabilitet i syfte att främja uppbyggnaden av en väl fungerande telemarknad. Post- och telestyrelsen har vidare fått en utökad tillsynsroll samt ett tydligare ansvar som sektorsmyndighet på teleområdet. Det tidigare avtalet mellan staten och Telia AB om särskilda åtaganden har vidare ersatts med generella regler.

Utskottet vill fästa uppmärksamhet på att marknaden på telekommunikationsområdet har utvecklats de senaste åren genom att flera avtal träffats om samtrafik mellan teleoperatörerna. Samtrafiktaxorna har samtidigt sjunkit väsentligt samtidigt som priskonkurrens har uppstått även när det gäller lokalsamtal. Vidare kan nämnas att investeringar har påbörjats av andra operatörer i med Telia konkurrerande uppkopplingsnät.

Enligt utskottets mening finns det mot denna bakgrund inte skäl att ompröva den grundläggande marknadsregleringen på telekommunikationsområdet. Det betyder att konkurrensen även fortsättningsvis bör betraktas som ett viktigt medel för att uppfylla de telepolitiska målen. Samma villkor och samma förutsättningar bör gälla för alla operatörer. Inriktningen bör vara att uppnå en väl fungerande marknadssituation som gör det möjligt att utnyttja telekommunikationer på ett aktivt sätt för att skapa tillväxt och sysselsättning, utveckla välfärdssamhället och öka medborgarnas livskvalitet.

Utskottet vill slutligen hänvisa till Post- och telestyrelsens ansvar att följa upp och redovisa marknadsutveckling och regionala konsekvenser på telemarknaden.

Miljömål

Beträffande motion T803 (v) yrkande 11, om att tillföra den nationella IT-strategin ett miljömål, vill utskottet betona det klara samband som finns mellan IT och miljö. I många fall är de miljövinster som kan uppnås genom IT-utvecklingen betydande. Med möjligheter till distansarbete och distansutbildning kan mycket resande i dag framstå som onödigt. Många transporter kan samordnas och dirigeras effektivare med hjälp av datakommunikation och datorstödd trafikledning. IT-utvecklingen gör det även möjligt att enklare lagra, utbyta och transportera information.

Informationstekniken minskar dock inte automatiskt belastningen på miljön. Utskottet vill därför erinra om att informationstekniken enligt gällande IT-politiska riktlinjer skall utnyttjas för att öka medborgarnas livskvalitet. Därav följer enligt utskottets mening att utvecklingen mot ett informations-samhälle även måste innebära en utveckling mot ett långsiktigt hållbart ekologiskt samhälle. Vidare kan erinras om att målen för IT-användningen kommer att vidareutvecklas och förtydligas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna T803 (v) yrkandena 1, 6, 7 och 11, T808 (c) yrkande 2, T813 (m) yrkande 1, T818 (m) yrkandena 1, 13 och 14 och K282 (m) yrkande 3.

1.4.1 Motionsförslag

Carl Bildt m.fl. (m) framhåller i motion T818 att det måste vara en statlig huvuduppgift att garantera informationsteknikens infrastruktur och se till att snabba kommunikationsmöjligheter finns i hela landet. Det innebär att bredbandsuppkoppling skall vara möjlig för företag och hushåll i hela Sverige till en rimlig kostnad. Infrastrukturutbyggnaden bör i första hand ske på marknadens villkor. Staten har dock ett särskilt ansvar att driva på utvecklingen inom tre områden, nämligen skolan, vården och glesbygden. För att kunna utveckla bruket av informationstekniken framhålls att landets samtliga grund- och gymnasieskolor bör vara uppkopplade med bredbandsförbindelser så att videokonferenser möjliggörs senast år 2000. För glesbygd, särskilt i Norrland, kan det bli nödvändigt att lämna särskilt stöd för uppkoppling. Stödet skall i så fall vara begränsat till nödvändig infrastruktur och den tekniska lösning som väljs skall bestämmas lokalt.

Lars Björkman och Ola Karlsson (båda m) konstaterar i motion T813 att informationstekniken gör ständiga framsteg. För alltför få företag blir goda möjligheter till kommunikation med IT en förutsättning för fortsatt och vidareutvecklad verksamhet. Enligt motionärerna är det en självklarhet att hela landet bör ha tillgång till höghastighetskommunikation till skäliga priser. Staten bör därför handla upp sådan av Telia eller av andra operatörer.

I motion K282 av Sten Tolgfors (m) framhålls att varje hem och företag bör ges tillgång till bredband till ungefär samma kostnad som telefonabonnemang senast om cirka tre år. Aktörerna på marknaden bedöms kunna bygga huvuddelen av de erforderliga näten på kommersiella grunder. Staten har endast en roll i de fall där ingen utbyggnad annars skulle komma till stånd. Staten bör dock varken bygga, äga eller driva bredbandsnäten utan i stället handla upp bredbandskommunikation av privata aktörer. Befolkningsunderlag och avstånd kommer att styra vilka tekniska lösningar – radio, satellit, optokabel, elnät eller mobiltelefoninät – som väljs. I skolans fall anges att tjänsten bredband bör upphandlas av Skolverket. Motionären förordar vidare att hushållen bör få göra s.k. ROT-avdrag för att dra in bredbandsförbindelser i hemmen.

Johnny Gylling m.fl. (kd) påtalar i motion T223 att snabba IT-förbindelser för distansarbetare och småföretagare är en förutsättning för fler arbetstillfällen i glesbygden. Fortfarande är det dock ca 15 % av Telias kunder som inte erbjuds ISDN till rimlig kostnad. Exempelvis kan en ISDN-anslutning 35 km från Visby kosta 40 000 kr vilket kan jämföras med ett anslutningspris mindre än 2 000 kr i Stockholm. I extrema fall kan priset på en ISDN-installation uppgå till 60 000 kr. Motionärerna bedömer dessa prisskillnader som så orimliga att åtgärder måste vidtas.

Centerpartiets utgångspunkt är enligt motion T808 av Sven Bergström m.fl. (c) att informationstekniken skall komma alla till del, oavsett kön, ålder, social och ekonomisk bakgrund eller var man bor i landet. En strategi för detta innebär bl.a. satsningar på att bygga ut infrastrukturen i hela landet.

Genom bredbandskommunikation i alla delar av landet ökar möjligheten för företag att etablera sig utanför de tätbefolkade områdena runt storstäderna. Centerpartiet menar att staten inte helt kan frångå sig ansvaret för utbyggnad av en digital infrastruktur. Ett statligt ansvarstagande innebär en garanti för att alla får tillgång till infrastrukturen på lika villkor. Centerpartiet menar att mycket talar för att en snabb utbyggnad av fibernät till hemmen skulle kunna bidra till ett tekniskt språng som leder till utveckling och förbättrad konkurrenskraft i hela landet. En sådan utbyggnad skulle innebära att staten ansvarar för att bygga den finmaskiga digitala infrastrukturen – de elektroniska grusvägarna – till varje hem och arbetsplats. Marknadens aktörer bör därefter få konkurrera om trafiken på förbindelser mellan knutpunkter dit hushållen ansluts – de digitala motorvägarna. Motionärerna förordar mot denna bakgrund att regeringen skall utreda hur en utbyggnad av ett finmaskigt fibernät kan ske och till vilken kostnad.

Lennart Daléus m.fl. (c) framhåller i motion N337 att en snabb utbyggnad av den elektroniska infrastrukturen måste prioriteras. I avvaktan på att ett nationellt nät av fiberoptiska förbindelser kommer till stånd behövs dock andra tekniker. Enhetstaxa bör finnas för ISDN-anslutning.

Åsa Torstensson (c) understryker i motion T201 att en levande skärgård förutsätter åretruntboende befolkning, bra infrastruktur och tillgång till service och sysselsättning. Den nuvarande prissättningen för anslutning till ISDN gör dock att kostnaderna blir orimliga på många ställen i skärgården. Motionären förordar därför att enhetliga anslutningsavgifter tillämpas för ISDN på samma sätt som för vanlig taltelefoni.

Agne Hansson framhåller i motion T214 (c) att informationstekniken spelar en allt viktigare roll för möjligheterna att etablera sysselsättning i olika delar av landet, inte minst på landsbygden och ett glesbygdslän som Kalmar. Det är därför viktigt att utbyggnaden av telenätet sker på ett sådant sätt att en framsynt satsning på den nya tekniken kan ske utan hinder. Motionären förordar därför att fiberoptiknätet snabbt byggs ut i länet.

Eskil Erlandsson (c) framhåller i motion T801 att många människor i dag flyttar ut från tätorterna och arbetar på distans. För dessa är tillgången till goda elektroniska kommunikationer till rimliga priser nödvändig. En snabb utbyggnad av den elektroniska infrastrukturen måste därför prioriteras. Enligt motionären är det en självklar politisk uppgift att den grundläggande tele-tjänsten skall innefatta en kvalitet som möjliggör kommunikation med ISDN-kapacitet eller motsvarande till enhetliga anslutningsavgifter (yrkande 1).

Motionären förordar vidare att det måste vara möjligt att i hela landet kunna utnyttja avancerade tele-tjänster. Det finns i dag nya tekniska lösningar för att avsevärt öka kapaciteten i accessnätet med exempelvis ADSL-baserade tjänster och VDSL. Det är angeläget att denna teknik snabbt kan erbjudas i hela landet till rimliga priser (yrkande 2).

Enligt motion N275 av Agne Hansson m.fl. (c) krävs en utvidgning av det nationella ansvaret för att uppnå väl fungerande och rikstäckande tele- och datakommunikationer. I åtskilliga delar av sydöstra Sverige fungerar mobil-

telefonin bristfälligt eller inte alls samtidigt som det finns brister i nätet genom avsaknad av AXE-växlar. Även indelningen i riktnummerområden är till stor nackdel för kommunerna i sydöstra Sverige jämfört med exempelvis Stockholmsområdet. Sammantaget innebär dessa brister ett avsevärt utvecklingshinder för många orter i sydöstra Sverige. Regeringen föreslås därför få i uppdrag att klarlägga hur sydöstra Sverige snabbt och till låg kostnad kan få en service inom tele- och datakommunikation som är i klass med vad som redan erbjuds i Stockholms innerstad.

Elver Jonsson och Runar Patriksson (båda fp) framhåller i motion T227 vikten av att utbyggnaden av den nya teletekniken påskyndas för att främja utvecklingen i Dalsland.

Runar Patriksson och Yvonne Ångström (båda fp) understryker i motion N237 att väl utbyggda och fungerande telekommunikationer är av mycket stor betydelse i glesbygden. Kontakterna med omvärlden via tele och data måste vara tillförlitliga. Det är även viktigt att telekommunikationer kan användas till ett rimligt pris. Telias prisförändring förra hösten, som innebar att samtal till intilliggande riktnummerområde skulle räknas som rikssamtal, visade hur hårt en avgiftshöjning slår i landets glesbefolkade delar. Det är dags för en riktnummerreform i Sverige som syftar till att minska antalet riktnummerområden.

Helena Bargholtz m.fl. (fp) framhåller i motion K231 att möjligheterna att kunna använda kabelnät, satellit-TV och digitala markbundna signaler för datakommunikation är mycket betydelsefulla. Staten bör dock avstå från storskaliga planer på bredband för alla. Staten bör inte gå in för något särskilt system eller lansera någon storskalig plan för att ge alla bredband. Om ingen aktör tillåts att dominera marknaden kommer konkurrensen, på samma sätt som för mobiltelefoni, att driva ner priserna (yrkande 9).

Motionärerna framhåller vidare att ledningar, växlar, AXE-system etc. skall hålla en jämförbar standard och taxa över hela Sverige. Staten skall ha som mål att alla bör ha tillgång till Internet (yrkande 7).

Gudrun Schyman m.fl. (v) framhåller i motion N335 att Vänsterpartiet i ett flertal motioner under senare år betonat vikten av att hela befolkningen får tillgång till IT. Motionärerna föreslår därför att staten ger Telia i uppdrag att utreda vad ett optiskt fibernät till alla företag i landet skulle kosta. Vänsterpartiet anser vidare att Telia samtidigt bör få i uppdrag att utreda också vad ett fibernät till alla hushåll i landet skulle kosta. För att förnya strukturen föreslås att ROT-avdrag införs för att främja utbyggnaden av ett optiskt fibernät till hushållen. Motionärerna påtalar vidare att det behövs en förbättrad samordning mellan IT-projekt som finansieras offentligt respektive marknadsmässigt.

Kristina Zakrisson (s) framhåller i motion T2 att det fortfarande finns orter där tillgång till ny informationsteknik inte är lika god som på andra håll i landet. Att utvecklingen av ny teknik och nya tillämpningar i dag är helt marknadsledd innebär att satsningarna framför allt görs inom tätbefolkade områden. Detta är ett viktigt argument för att de samhällsomfattande tjäns-

terna som anges i telelagen skall utvidgas till att omfatta även kommunikation med högre kapacitet än telefonitjänst. Enligt motionärerna borde det vara lika naturligt att staten har det övergripande ansvaret för den formen av kommunikationer som t.ex. för vägar och järnvägar. Mot denna bakgrund begärs att staten tar det övergripande ansvaret för att de tjänster som krävs för användandet av IT finns tillgängliga i hela landet.

I motion T231 av Berit Andnor m.fl. (s) anges att en viktig hörnsten för det svenska samhället är att grundläggande service i form av vägar, järnvägar, flyg, post och telekommunikationer erbjuds i hela landet på likvärdiga villkor. Staten bör därför styra utbyggnaden av höghastighetsnät för datakommunikation på ett sådant sätt att hela landet ges likvärdiga utvecklingsmöjligheter (yrkande 9). Staten bör vidare verka för att teletaxorna så långt möjligt görs avståndsberoende (yrkande 10).

I motion T811 av Per-Olof Svensson m.fl. (s) anges att de offentliga organisationerna i Gävleborg tillsammans med näringslivet har tagit fram ett förslag till strategi för utveckling av IT-infrastrukturen. Förslaget omfattar uppbyggnaden av en regional IT-infrastruktur med speciell inriktning mot att bygga IT-nät till de mindre landsbygdsområdena. Parallellt med infrastrukturens utbyggnad planeras en omfattande satsning på ett ökat användande av informationsteknik bland företagen och inom den offentliga sektorn. Kostnaden för åtgärdsprogramets infrastrukturdel har beräknats till 50 miljoner kronor. Med hänsyn till att Gävleborgs län självt är berett att satsa 25 miljoner kronor krävs enligt motionen ett särskilt stimulansbidrag på 25 miljoner kronor för att projektet skall kunna påbörjas.

I motion T814 av Agneta Ringman m.fl. (s) framhålls att alla enligt telelagen garanteras tillgång till teletjänster i hela landet. Lagen ger dock ingen garanti för rikstäckande höghastighetsöverföring av data och bild. Vad som är oroande är att det inte är kommersiellt lockande att ta ansvar för de delar av landet som ligger utanför storstadsområdena. Detta leder i sin tur till ökade klyftor och regional obalans. Regeringen uppmanas därför att med stor kraft motverka ökade klyftor mellan dem som har tillgång till avancerade teletjänster och teleteknik och dem som inte har det.

Inger Lundberg m.fl. (s) anger i motion T812 att Internet är på väg att spela en allt större roll i det svenska samhället. I takt med att Internet får större betydelse finns det anledning för samhället att överväga om det behövs centralt fastställda principer för prissättning på Internet. Det finns också skäl att garantera att medborgare i alla delar av landet har likvärdiga ekonomiska möjligheter att använda ny teknik.

Sonja Fransson (s) lämnar i motion T807 exempel på de olika priser som i dag finns i landet för ISDN-anslutning. Prisskillnaderna bedöms som så stora att Telia inte uppfyller de telepolitiska målen. Motionären förordar i stället att likvärdiga villkor skall gälla för teletjänster såväl i städer som på landsbygden.

Utgångspunkter för en digital infrastruktur

Utskottet anser att informationstekniken har mycket stor betydelse i arbetet med att stärka Sveriges konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter. För att informationstekniken skall kunna användas av många och bli en verklig drivkraft för tillväxt och välstånd fordras en infrastruktur som är tillgänglig, kapacitetsstark, säker och kostnadseffektiv. Tillgång till en väl fungerande infrastruktur är också av stor betydelse för den regionala utvecklingen. Allt för dyra eller kapacitetssvaga anslutningsmöjligheter utgör en tillväxthämmande faktor för främst de mindre och medelstora företagen. Även möjligheten till distansarbete och distansutbildning är direkt beroende av tillgången till IT-infrastruktur.

Utskottet konstaterar att de många motioner som väckts om den digitala infrastrukturen visar att det finns en betydande samsyn om informationsteknikens betydelse för den nationella och regionala utvecklingen. I ett regionalt och socialt perspektiv är tillgång till IT-infrastruktur till rimliga priser av central betydelse. Det är en förutsättning för att målet om en bred IT-användning i samhället skall kunna förverkligas. Det innebär att den digitala infrastrukturen skall vara tillgänglig också för olika grupper i samhället som t.ex. funktionshindrade. På sikt handlar det om att på bästa sätt försäkra sig om en gynnsam samhällsutveckling i fråga om såväl sysselsättning som ekonomisk tillväxt och välfärd. Genom en väl utnyttjad informationsteknik kan hela vårt land utvecklas.

Bredbandsutbyggnad m.m.

Ett stort antal motionärer efterlyser en snabb utbyggnad av moderna kapacitetsstarka bredbandsförbindelser för att möjliggöra interaktiv kommunikation för data, ljud och rörliga bilder. Vissa motionärer förordar att utbyggnaden skall ske genom optiska fibrer medan andra menar att det närmare teknikvalet inte nu bör låsas fast eftersom den tekniska utvecklingen går så fort. Förslag framförs vidare om att staten bör påskynda utbyggnaden genom bl.a. offentlig upphandling, bildande av en nätmyndighet – ett databanverk – och införande av möjlighet till s.k. ROT-avdrag för hushållens bredbandsanslutning.

Utskottet anser att motionärerna tar upp väsentliga frågeställningar. Den snabba teknikutvecklingen och den snabbt ökande IT-användningen, baserad på Internet, ställer krav på en allt kapacitetsstarkare infrastruktur. Utskottet anser därför att en nationell utbyggnad av digital infrastruktur för höghastighetsförbindelser är en viktig framtidsfråga. En samordnad nationell utbyggnad för bredbandig digital kommunikation aktualiserar dock en rad frågor av såväl teknisk, lagstiftningsmässig, ekonomisk som organisatorisk natur.

Utskottet vill först erinra om att statens ansvar för infrastrukturen på IT-området i dag omfattar det grundläggande telenätet. Genom telelagen (1993:597) fastställs såsom ett övergripande mål att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva telekommunikationer till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader. I lagen regleras att var och en skall ha möjlighet

att från sin stadigvarande bostad eller fasta verksamhetsställe utnyttja telefonitjänst till ett rimligt pris inom ett allmänt tillgängligt telenät. Med teletjänst avses här överföring av tal, telefax samt datakommunikation via låghastighetsmodem.

Som påtalas i flera motioner har dock kraven på högre kommunikations-hastigheter snabbt ökat. Utvecklingen av ny teknik och nya tillämpningar är i dag i huvudsak marknadsledd. Det innebär att investeringarna koncentreras till områden där stora trafikvolymerna finns. Detta medför ofrånkomligen att investeringarna i första hand görs inom företagssektorn och att satsningar sker inom tätbefolkade områden.

Utskottet vill vidare framhålla att den digitala infrastrukturen inom flera kommuner för närvarande byggs ut genom s.k. stadsnät där kommunens olika drift- och serviceställen knyts ihop med fast uppkopplade datanät. Satsningar görs även på länsnivå, där projekt pågår som bl.a. finansieras av KK-stiftelsen och EU. Vidare kan nämnas att teleoperatörerna kontinuerligt uppgraderar sina nät samtidigt som alternativa nät, som t.ex. elnät och kabel-TV-nät, utvecklas för att även kunna användas för telekommunikation. Även radioaccess (dvs. anslutning av abonnent till lokalstation genom radio i stället för tråd) i olika former förväntas öka, och nya satellitbaserade system kan komma att byggas ut. Av särskilt intresse i detta sammanhang är den senaste teknikutvecklingen där man med s.k. färgseparering kan mångdubbla överföringskapaciteten i befintlig fibertråd.

Som uppmärksammas i flera motioner kan man inte vara säker på var denna utbyggnad kommer att ske, eller vilken teknik och kompetens som kommer att behövas för att man skall kunna få tillgång till nya tjänster. Det finns skäl att förmoda att vissa delar av landet, huvudsakligen de större orterna, kommer att få tillgång till dessa tjänster tidigare än andra orter.

Regeringen har mot denna bakgrund den 23 juli 1998 tillsatt en särskild utredare med uppdrag att undersöka tillgången till avancerad informations- och kommunikationsteknisk infrastruktur ur ett regionalt och socialt perspektiv (K 1998:07, dir. 1998:61). Utredaren skall kartlägga den befintliga infrastrukturen, och bl.a. särskilt undersöka kommunernas pågående infrastrukturbyggnad. Med kartläggningen som grund skall en analys göras av de tekniska utvecklingstendenserna och de behov som därvid kan väntas uppstå. Utredaren skall presentera förslag till hur staten i samverkan med näringsliv och teleoperatörer kan medverka till att en god regional och social täckning av avancerad informations- och kommunikationsteknisk infrastruktur kan uppnås. Uppdraget skall redovisas senast den 11 juni 1999.

Utskottet konstaterar att de olika frågor som motionärerna aktualiserar om utbyggnaden och prissättningen av bredband och höghastighetsförbindelser ingår bland de frågor som utredaren har att klarlägga. Det gäller bl.a. önskemål om en kartläggning av kostnaderna för att etablera ett nationellt bredbandsnät, frågan om en nätmyndighet och hur staten eventuellt genom någon form av partnerskap med olika aktörer kan medverka till och främja utbyggnaden av den digitala infrastrukturen.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att en avancerad informations- och kommunikationsteknisk digital infrastruktur snabbt byggs ut i landet med god regional och social täckning. Pågående utrednings- och beredningsarbete

är därför av stor betydelse. Utskottet anser att något initiativ från riksdagens sida inte nu är erforderligt. Motionerna T2 (s), T214 (c) yrkande 17, T227 (fp) yrkande 5, T231 (s) yrkande 9, T801 (c) yrkande 2, T808 (c) yrkande 1, T811 (s), T812 (s), T813 (m) yrkande 2, T814 (s), T818 (m) yrkande 2, K231 (fp) yrkandena 7 och 9, K282 (m) yrkande 6, N237 (fp) yrkande 5 och N335 (v) yrkande 6 avstyrks därför av utskottet.

Prissättning

Utskottet vill framhålla att priserna för fast telefoni i Sverige i ett internationellt perspektiv är bland världens lägsta. Enligt utskottets mening är det angeläget att denna position kan bibehållas såväl när det gäller traditionella tjänster som olika nya tjänster på teleområdet. Av det telepolitiska målet följer också att alla skall kunna få tillgång till teletjänster på likvärdiga villkor. I sitt av riksdagen godkända betänkande hösten 1997 har utskottet tidigare framhållit att om taxorna i t.ex. storstadsområdena skulle sjunka till följd av effektiv konkurrens så får inte taxorna i andra regioner påtagligt släpa efter utan de bör följa den genomsnittliga prisutvecklingen (prop. 1996/97:61, bet. 1996/97: TU5, rskr. 1996/97:201). Vidare framhölls att det är viktigt att prisutvecklingen på telefonitjänsten följs ur ett konsumentperspektiv. Utskottet förutsatte därför att regeringen noga uppmärksammar prisutvecklingen och årligen rapporterar härom till riksdagen.

Beträffande de synpunkter som framförs i motionerna om en utvidgning av begreppet bastelefone, dvs. vad som enligt telelagen skall inräknas som en grundläggande samhällstjänst, vill utskottet framhålla att telemarknaden är föränderlig. Den tekniska utvecklingen driver ständigt fram nya och bättre produkter. Fler aktörer på marknaden sätter press på priserna och tvingar fram nytänkande. En ökad internationalisering innebär också att telekommunikationerna inte längre är nationella utan globala. Av dessa skäl är det svårt att under en längre tid låsa definitionen av vilka tjänster som skall vara samhällsomfattande enligt telelagen. Utskottet har inget att erinra mot den nuvarande definitionen av samhällsomfattande tjänster. Den överensstämmer också med den definition som gjorts inom EU. Utskottet menar således att konsumenternas grundläggande behov av teletjänster därmed kan tillgodoses. Den snabba tekniska utvecklingen gör det dock nödvändigt att fortlöpande se över vilka tjänster som skall ingå i begreppet samhällsomfattande tjänster. En sådan anpassning följer också av det telepolitiska målet om att alla, enskilda och myndigheter, i landets olika delar skall ha tillgång till effektiva telekommunikationer. Utskottet anser det därför fel att i lagstiftningen binda sig vid en viss teknik, t.ex. ISDN. Det är tjänsten som sådan och inte tekniken som skall regleras. En samhällsstyrning av tekniken kan medföra felbedömningar och stora felinvesteringar.

Utskottet anser mot denna bakgrund att något initiativ från riksdagens sida inte är erforderligt. Motionerna T201 (c) yrkande 1, T223 (kd) yrkande 7, T231(s) yrkande 10, T801 (c) yrkande 1, T807 (s), T812 (s), N275 (c) yrkande 8 och N337 (c) yrkande 4 avstyrks därför av utskottet.

1.5.1 Vad är Domännamn?

Domännamn, som t.ex. riksdagen.se, är ett företags, en privatpersons eller en organisations namn på Internet. Domännamnet är viktigt då man söker information på Internet, och dess betydelse för t.ex. affärsverksamhet har uppmärksammats alltmer. Förutom nationella toppdomäner (t.ex. .se, .uk, .dk) finns även s.k. generiska toppdomäner: .com, .org, .net. Dessa adresser är till skillnad från de nationella inte geografiskt bundna.

Bruket av domännamn har sitt ursprung i en önskan att göra adresseringen på Internet enklare. Ett domännamn består alltid av grupper av bokstäver eller siffror avdelade med tecknet punkt. Domännamnet är hierarkiskt uppbyggt med högsta nivån kallad toppdomän längst till höger. Namnet direkt före toppdomänen kallas huvuddomän och sedan kan en eller flera subdomäner finnas. Möjligheterna att registrera domännamn är begränsade. Företag som vill registrera ett namn som återspeglar företagets namn eller varumärke kan hamna i tvister med andra företag som anser sig ha samma rätt till domännamnet. Det har också förekommit att en privatperson registrerat ett känt företagsnamn som domännamn och sedan försökt sälja detta till högstbjudande. Detta är dock inte möjligt enligt de regler som för närvarande tillämpas för .se-domänen.

Internet har sitt ursprung i USA. Det övergripande ansvaret för domännamn på Internet har av Internet Society (ISOC) delegerats till Internet Assigned Numbers Authority (IANA). IANA fördelar toppdomänerna till olika organisationer världen över. I Sverige har .se-domänen tidigare hanterats av en privatperson anställd på Kungliga Tekniska Högskolan på uppdrag av IANA. Under 1997 övergick administrationen till II-stiftelsen (Stiftelsen Internet Infrastruktur) som grundats av ISOC-SE som är den svenska avdelningen av Internet Society. Stiftelsen har i sin tur bildat ett bolag NIC-SE för verksamheten samt nämnder för regelförvaltning och prövning.

1.5.2 Motionsförslag

Carl Bildt m.fl. (m) framhåller i motion T818 att i Sverige och för den svenska domänen .se behövs ingen ytterligare namnreglering. Risken är mycket stor att en omfattande reglering skulle innebära att utvecklingen stannar av. Patent- och registreringsverket bör som hittills utöva namnkontroll på Internet, och de regleringar som gäller i samhället i stort bör även gälla för den svenska domänen .se. Motionärerna anger vidare att det är mycket angeläget att Sverige internationellt arbetar för att utvecklingen av Internet sker på användarnas villkor och att eventuell lagstiftning och myndighetskontroll begränsas.

1.5.3 Utskottets ställningstagande

Regeringen har den 17 september 1998 tillsatt en utredning för att se över hur organisationen av adresshanteringen fungerar i dag samt om och i så fall

hur staten bör utöva tillsyn över verksamheten (K1998:09, dir. 1998:71). Utredaren skall

- kartlägga och utvärdera den nu befintliga organisationen av tilldelning och registrering av domännamn med avseende på funktion, tillgänglighet och prissättning, insyn och ansvarsfrågor,
- analysera behovet av och undersöka möjligheterna till lösning av tvister om tilldelat domännamn,
- utreda statens ansvar med tonvikt på om staten skall utöva tillsyn över hanteringen av domännamn och i så fall hur den skall vara utformad,
- lämna de författningsförslag som utredningen ger upphov till samt
- utreda behovet av funktioner för att säkerställa informationskvaliteten i domännamnsdatabasen.

Uppdraget skall redovisas senast den 15 juli 1999.

Utskottet anser att det är ett samhällsintresse att Internet fungerar väl. Det är därmed viktigt att den svenska .se-domänen hanteras på ett sätt som garanterar god tillgänglighet hos Internetsystemet. Utskottet ser därför positivt på att dessa frågor utreds. I avvaktan på resultatet av utredningsarbetet avstyrker utskottet motion T818 (m) yrkande 11.

1.6 Utbildningsinsatser

1.6.1 Motionsförslag

Eva Arvidsson (s) framhåller i motion T1 yrkande 1 att målet om att alla skall ha lika möjligheter att använda informationstekniken som ett medel för ökad kunskap, demokrati och rättvisa är värdefullt. Vid den kraftfulla satsning som för närvarande görs för att föra in IT i utbildningsväsendet är det därför viktigt att uppmärksamma att även förskolan numera är en del av det livslånga lärandet. Motionären framhåller mot denna bakgrund att det är angeläget att resurser på sikt fördelas även till förskoleverksamheten så att alla barn hunnit ”smaka” på en dator och den nya tekniken innan de börjar den reguljära skolan.

1.6.2 Utskottets ställningstagande

Riksdagen har med anledning av regeringens förslag i den ekonomiska vårpropositionen 1998 beräknat att totalt 1,49 miljarder kronor skall avsättas under tre år för en satsning på informationsteknik i skolan (prop. 1997/98:150, ytr. UbU10y, bet. FiU20, rskr. 318). Programmet för informationsteknik i skolan består av olika delar:

- kompetensutveckling av lärare
- datorer som arbetsverktyg för lärare som uppnår IT-certifikat
- Internet till skolor
- e-postadresser till samtliga elever och lärare
- utveckling av IT-stöd till elever med funktionshinder samt
- utveckling av det svenska och det europeiska Skoldatanätet.

Det nationella programmet för IT i skolan omfattar förskoleklassen, grundskolan, särskolan, sameskolan samt gymnasieskolan. För att bl.a. förbereda, planera och genomföra det nationella programmet för IT i skolan har regeringen för perioden t.o.m. år 2001 tillsatt en särskild delegation, Delegationen för en särskild satsning på IT i skolan (U 1998:04).

Utskottet konstaterar att förskolan i enlighet med motionärens önskemål, ingår i det nationella programmet för IT i skolan. Utskottet avstyrker därför motion T1 i nu behandlad del. Syftet med motionsyrkandet förutsätts dock komma att tillgodoses.

1.7 Äldre och funktionshindrade

1.7.1 Motionsförslag

Johnny Gylling och Amanda Grönlund (båda kd) framhåller i motion T809 yrkande 5 att äldres möjligheter att använda datorn bör uppmärksammas mera. Det kan gälla behov av släktforskning, nyhetssökning, konversation med släkt och vänner som lever utomlands eller annat som intresserar. Enligt motionärerna skulle generationsklyftan kunna minskas om även äldre fick större möjligheter att närma sig datorn och använda den som ett hjälpmedel. Exempelvis skulle gymnasiestuderande ungdomar kunna utbilda äldre några timmar i veckan. Den som frågar efter en bok på biblioteket bör vidare få hjälp att finna informationen i datorn, snarare än att bara få veta när boken kommer. På detta sätt hjälps förhoppningsvis även äldre människor in i IT-världen, samtidigt som verksamheten på sikt kan förbättras och effektiviseras. I motionen framhålls vidare att de medborgarkontor som nu byggs upp över hela landet kan spela en mycket viktig roll i detta sammanhang.

Helena Bargholtz m.fl. (fp) framhåller i motion K231 yrkande 8 att informationstekniken bör vara tillgänglig för alla. Den måste därför i många fall anpassas så att även människor med funktionshinder kan använda tekniken. Det kan innebära att speciell mjukvara och särskilda produkter måste utvecklas.

1.7.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet vill klargöra att den av riksdagen år 1996 fastställda nationella IT-strategin innebär att alla människor skall kunna dra nytta av IT:s möjligheter. En förutsättning för att så kommer att ske är att kompetensutvecklingen pågår parallellt med utvecklingen av informationssamhället så att inte nya klyftor uppstår. Äldre människor och vissa funktionshindrade kan ha svårt att utnyttja den nya tekniken. Utskottet anser att det därför är viktigt att noga bevaka dessa gruppers intressen så att även de kan dra nytta av de fördelar som tekniken kan ge.

För att alla människor skall kunna tillgodogöra sig IT:s möjligheter och delta i informationssamhället fordras vidare enligt utskottets mening att kraven på tillgänglighet och användbarhet uppmärksammas och tillgodoses. Utskottet vill vidare betona att för personer med svåra funktionshinder kan

en ökad IT-användning innebära helt nya möjligheter att leva ett aktivt och självständigt liv.

För att ta till vara de möjligheter som IT innebär har Handikappinstitutet på regeringens uppdrag under år 1998 redovisat ett förslag till IT-program med inriktning på äldre personer och funktionshindrade. I handlingsprogrammet, som sammanlagt innehåller 15 prioriterade åtgärder, ingår bl.a. informationsinsatser, forsknings- och utvecklingsinitiativ, tillämpningsprogram för utveckling och förnyelse inom olika samhällssektorer, utbildningsinsatser och en utbyggnad av bildtelefonitjänster. Handikappinstitutet anser att de föreslagna åtgärderna i huvudsak bör kunna finansieras inom ramen för ordinarie verksamhet och i enlighet med ansvars- och finansieringsprincipen. Denna princip innebär bl.a. att teleoperatörerna skall ta ansvar för att tele-tjänsterna och teleutrustningen är anpassad till funktionshindrades behov samt att operatörerna själva skall finansiera denna anpassning. Av regeringens skrivelse framgår att förslaget till handlingsprogram för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet vill vidare nämna att en parlamentarisk äldreberedning har tillkallats med uppdrag att skapa förutsättningar för en långsiktig utveckling av äldrepolitiken (dir. 1998:109). En utgångspunkt för beredningsarbetet är de insatser som samhället kan vidta för att underlätta för äldre att leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag. I beredningens uppdrag ingår som ett viktigt område utveckling av IT-hjälpmiddel för äldre i hemmiljö samt inom vård och omsorg. Utskottet vill även nämna att riksdagen i juni 1998 antog en Nationell handlingsplan för äldrepolitiken. För att följa upp arbetet med den nationella handlingsplanen har socialdepartementet tillsatt ett särskilt Äldreprojekt. Inom projektets ram kan stöd ges för IT-utbildning för äldre.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida inte är påkallat. Motionerna T809 (kd) yrkande 5 och K231 (fp) yrkande 8 avstyrks följaktligen.

1.8 Virtuella företag

1.8.1 Vad är virtuella företag?

Med ”virtuella företag” avses företag som tack vare användning av IT kan ha en begränsad kärna av egna medarbetare och tillgångar och ett omfattande nätverk av olika fristående personer och företag. Det betyder att för företaget avgörande värden, processer och aktörer existerar och hanteras utanför företagets juridiska enhet, redovisningar och organisationsstruktur. Virtuella företag är därmed i första hand en samarbetsform där modern informationsteknik används för att dela kompetens och resurser.

1.8.2 Motionsförslag

Sven Bergström m.fl. (c) framhåller i motion T808 yrkande 3 att för konsumenterna är det viktigt att hysa tilltro till virtuella företag, inte minst till de företag som sätts samman av ett nätverk av andra företag för ett speciellt

projekt. Bl.a. måste frågor om avtal lösas, såsom vem som egentligen är juridiskt ansvarig för ingångna avtal, vem som har ansvar för redovisning m.m.

1.8.3 Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den snabbt ökade användningen av informationsteknik påverkar hur arbetet organiseras inom företagssektorn. Traditionella strukturer ersätts därvid i vissa fall av olika former av nätverk. Denna organisationsförändring berör inte bara företag utan påverkar även strukturer inom myndigheter och olika organisationer. Utvecklingen av nya organisationsformer kan därmed även komma att aktualisera olika lagstiftningsfrågor och regelverk.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att konsumentintresset i denna nya framväxande miljö bör beaktas. Mot bl.a. denna bakgrund följer IT-kommissionen utvecklingen på området. Utskottet vill vidare hänvisa till det IT-rättsliga observatorium, med uppgift att följa olika lagstiftningsfrågor, som inrättats med anledning av IT-utvecklingen. Observatoriets projekt Nya associationsformer kommer bl.a. att rikta intresse mot hur IT-samhället påverkar associationsrätten, avtalsrätten och arbetsrätten.

Utskottet förutsätter att de av motionärerna påtalade frågorna kommer att behandlas inom ramen för det fortsatta arbetet inom IT-kommissionen. Utskottet anser mot denna bakgrund att något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida inte är påkallat. Utskottet avstyrker därför motion T808 (c) i nu behandlad del.

1.9 Konsumentfrågor

1.9.1 Motionsförslag

Eva Arvidsson (s) framhåller i motion T1 yrkande 3 att informationstekniken troligen inom bara några år kommer att revolutionera konkurrensmöjligheterna inom konsumtionsområdet. Det är därför angeläget att konsumenterna får kunskap om hur pris- och kvalitetsuppgifter kan sökas på Internet. Detta kan lämpligast ske genom att initiera ett folkbildningsarbete om konsumenternas möjligheter att utnyttja IT-stöd. Motionären framhåller vidare att insatserna för att stärka konsumentintresset inte bara handlar om lagar och förordningar utan även om att konsumenterna från början får vara med och forma konsumentinformation via Internet.

1.9.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att användning av informationsteknik innebär stora möjligheter för konsumenterna att stärka sin ställning på marknaden. Konsumenterna kan exempelvis lättare få tillgång till viktig information och tillgång till ett större utbud av varor och tjänster, vilket på sikt kan främja konkurrensen och ge lägre priser. Informationstekniken kan även medföra förbättrad tillgång till service för vissa grupper såsom äldre och boende i glesbygd. För att

konsumenterna skall kunna dra nytta av tekniken krävs emellertid som framhålls i motionen bl.a. IT-kunskap hos konsumenterna. Konsumenterna måste vidare känna förtroende och trygghet vid användning av Internet för elektronisk handel.

Av regeringens skrivelse framgår att konsumentfrågorna för närvarande övervägs och behandlas i en rad olika sammanhang. Det gäller även på internationell nivå där utvecklingen på IT-området utifrån ett brett konsumentperspektiv behandlas av bl.a. OECD, EU och Nordiska ministerrådet. I IT-kommissionens uppdrag ingår också att lämna förslag till hur användarens intressen kan tas till vara inom ramen för en strävan att åstadkomma en så bred användning av tekniken som möjligt. Vidare kan nämnas att det rättsliga observatoriet tillsammans med Inrikesdepartementet och Swebizz under hösten 1998 genomfört en hearing om konsumentfrågor i informationssamhället.

Utskottet vill vidare hänvisa till att en särskild utredare har tillkallats den 30 juni 1998 för att undersöka och kartlägga vilka speciella problem av främst marknadsrättslig natur som konsumenten kan ställas inför i samband med elektronisk kommunikation i informationssamhället (In 1998:06, dir. 1998:64). Resultatet av utredarens inventering skall följas av en analys om huruvida konsumentens skydd i detta avseende behöver stärkas och, om så är fallet, på vilka sätt detta lämpligen bör ske. Utgångspunkten skall vara att stärka konsumenternas rättigheter i informationssamhället. Det ingår dock inte i utredarens uppdrag att lämna lagförslag. Utredarens förslag skall redovisas senast den 1 oktober 1999.

Konsumentfrågor på IT-området behandlas vidare av den parlamentariska kommittén med uppgift att lämna förslag beträffande utformningen av konsumentpolitiken inför ett nytt sekel (dir. 1999:1). Enligt direktiven skall kommittén bl.a. se över användarvänligheten, information och service till konsumenterna av informationsteknik och lämna förslag till hur dessa frågor kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Arbetet i den delen skall redovisas senast i oktober 1999.

Utskottet bedömer att den snabba tekniska utvecklingen gör att konsumentfrågorna på IT-området kräver kontinuerlig bevakning för att en hög nivå av konsumentskydd skall kunna skapas och bibehållas inom området. Mot bakgrund av vad som redovisats om pågående insatser kan utskottet inte finna annat än att konsumentfrågorna är väl uppmärksammade i det pågående arbetet både på nationell och internationell nivå. Utskottet förutsätter vidare att Konsumentverket och konsumentorganisationerna fortlöpande följer frågorna och vidtar de åtgärder som är erforderliga för att tillgodose konsumenternas berättigade krav på IT-området.

Utskottet anser mot denna bakgrund att något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida inte är påkallat. Utskottet avstyrker därför motion T1 yrkande 3.

1.10.1 Motionsförslag

Johnny Gylling och Amanda Grönlund (båda kd) uppmärksammar i motion T809 yrkande 8 att arbetslivets organisation påverkas radikalt av informationstekniken. Omdaning från storskaligt till småskaligt förändrar förutsättningarna för många av de fundament som den svenska välfärdsstaten vilar på. Därmed förändras förutsättningarna både för trygghetssystemen och statens möjligheter att i framtiden få stora intäkter med dagens uppördssystem. Förändringarna kommer gradvis. Dramatiska effekter lär inte uppstå från ett år till ett annat. Enligt motionärerna nödvändiggör dock dagens statsfinansiella läge en grundlig analys av de effekter som IT kan medföra för arbetslivets organisation och struktur. En statlig utredning föreslås därför tillsättas som i första hand skall kartlägga konsekvenserna av den utveckling som nu pågår och som med rimlig säkerhet kan förväntas de närmaste fem till tio åren.

Eva Arvidsson (s) framhåller i motion T1 yrkande 2 att utvecklingen av informationssamhället för närvarande går mycket snabbt och att förändringstakten är hög. Regeringen bör därför årligen följa upp besluten inom IT-området och redovisa statistik. Det bör bl.a. gälla hur många som har tillgång till IT och hur IT-kunskaper beaktas inom lärutbildningen. T.ex. kan redovisas om alla som avlägger lärarexamen verkligen har kunskaper om och egna erfarenheter av hur informationstekniken kan användas i undervisningen (yrkande 2).

1.10.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att behovet av att kartlägga konsekvenserna av IT-utvecklingen på arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdet har berörts av IT-kommissionen. I rapporten Hur skall man finansiera välfärden i det globaliserade IT-samhället behandlas frågan hur elektronisk affärsverksamhet i öppna nätverk påverkar möjligheterna att ta ut olika skatter (SOU 1998:153). Enligt en bilaga till rapporten med titeln Digitala varor, välfärdens faror? bedöms den elektroniska handeln på sikt innebära stora strukturella förändringar med fundamentala konsekvenser för samhällsekonomin. Vidare anges att utformningen av det svenska skattesystemet kan komma att utsättas för stora påfrestningar som ett resultat av den elektroniska handeln. IT-kommissionen har vidare i rapporten IT och nationalstaten tecknat fyra framtidsscenarioer och sökt belysa frågor såsom hur utvecklingen av elektronisk handel påverkar nationella kärnfrågor som bl.a. beskattning (SOU 1998:58).

Av IT-kommissionens arbetsplan för verksamhetsåret 1999 framgår att kommissionen skall bevaka och analysera informations- och kommunikationsteknikens roll i samhället i syfte att synliggöra och informera om framtida möjligheter och problem samt verka för att nödvändiga insatser genomförs. Det betyder att ytterligare insatser kan komma att genomföras inom det ämnesområde som motionärerna påtalar.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att närmare klarlägga den elektroniska handelns påverkan på det svenska skattesystemet och följderna för statens inkomster. Med hänvisning till att regeringen följer utvecklingen och de insatser som sker inom IT-kommissionens ram förutsätter utskottet att regeringen i nästa avrapportering till riksdagen närmare redovisar konsekvenserna av IT-utvecklingen på arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdena.

Beträffande motion T1 (s) delar utskottet det som motionären framhåller om vikten av att besluten inom IT-området följs upp. Det gäller särskilt inom utbildningsområdet som tillhör ett av de tre prioriterade områdena inom den nationella strategin för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik. I sammanhanget kan nämnas att regeringen den 25 juni 1998 har gett Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) i uppdrag att utreda uppbyggnaden av ett samlat system för statistik över modern informations- och kommunikationsteknik. Arbetet skall ske i samråd och i samarbete med övriga myndigheter/organisationer med statistikansvar på IT-området eller andra angränsande arbetsuppgifter.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion T1 (s) yrkande 2 och T809 (kd) yrkande 8. Syftet med motionsyrkandena förutsätts dock komma att tillgodoses.

1.11 Hälsorisker med elektromagnetisk strålning från mobiltelefoner

1.11.1 Elektromagnetisk strålning

Världshälsoorganisationen (WHO) har nyligen ställt samman ett faktablad om elektromagnetiska fält och hälsorisker (WHO faktablad nr 193 maj 1998). Av informationen framgår bl.a. följande:

Dagens mobiltelefonsystem utnyttjar frekvenser på mellan 800 och 1 800 MHz. Ny teknik håller på att introduceras som använder 2 100 MHz och högre frekvenser. En del av mobiltelefonens radiovågor tas upp (absorberas) av användaren och ger upphov till uppvärmning. Hur djupt radiofrekvensfältet tränger in i vävnaden beror på fältets frekvens; djupet är större vid lägre frekvenser. Enligt de internationella tekniska standarder som omfattar tillverkningen av mobiltelefoner och anläggningar för basstationer får dessa inte orsaka någon betydande uppvärmning över huvud taget.

När det gäller exponering av radiofrekventa fält av låg intensitet – alltför låg för att ge upphov till någon betydande uppvärmning – är effekterna inte helt klarlagda och kunskaperna om deras innebörd för människors hälsa inte heller tillräcklig för att det skall finnas anledning att begränsa människors exponering.

Beträffande exponering av radiofrekventa fält och cancer finns det i dag inga vetenskapliga bevis som tyder på att exponering för låga nivåer av radiofrekventa fält, från t.ex. mobiltelefoner och deras basstationer, orsakar eller främjar cancer.

Även om mobiltelefoner avger mycket mindre energi än en basstation upp-
tar användarens kropp betydligt mer energi från en mobiltelefons antenn än

från basstationer. Användarens huvud utsätts för den högsta koncentrerade exponeringen av radiofrekvensfälten. Denna koncentrerade exponering begränsas emellertid av internationella riktlinjer och nationella standarder och får inte orsaka lokal temperaturophöjning på över 1 °C.

1.11.2 Motionsförslag

Barbro Johansson (mp) konstaterar i motion T810 att forskning om elektromagnetiska fält har ökat i flera länder. Det är i nuvarande läge för tidigt att säga något om effekterna och att dra slutsatser om eventuella skador. Det är dock påvisat att levande celler reagerar med koncentrationsförändringar av kemiska ämnen i cellen. Vid exponering av elektromagnetiska fält bör därför försiktighetsprincipen gälla (yrkande 1). Frånvaron av exakt kunskap får inte bli en förevändning för att inte vidta åtgärder när svåra eller oåterkalleliga skador kan befaras.

I motionen refereras till en stor undersökning med 11 000 personer som utförts vid Arbetslivsinstitutet och som visar på symtom såsom trötthet, huvudvärk, minnesluckor och koncentrationsproblem. Värme på och bakom örat, brännande hud, stickningar och yrsel är andra besvär, som uppgavs i undersökningen. Undersökningen, som är den största i världen i sitt slag, visar på att mer forskning behövs vad gäller eventuella allvarigare konsekvenser av alltför frekvent pratande i mobiltelefon. Motionären efterlyser mot denna bakgrund en varningstext, liknande den som finns på cigarettpaket, på mobiltelefonerna för att varna för alltför flitigt användande (yrkande 2).

Motionären framhåller att den explosionsartade ökningen av mobiltelefoner ökar påverkan av elektromagnetiska fält, vilket ger anledning till att ompröva rekommendationer som i nuläget föreligger. De elektromagnetiska fälten, som utsänds från mobiltelefoner, innebär en viss temperaturhöjning i den mänskliga kroppen. Exponeringen utgörs av s.k. radiofrekventa fält, och från forskningshåll kan man inte bortse ifrån att radiofrekventa fält har inverkan på människokroppen. Mot denna bakgrund efterlyses ökade forskningsinsatser om elektromagnetiska fält (yrkande 3).

Motionären framhåller vidare att det finns en mängd olika elektriska fält, som samverkar med varandra. Mot denna bakgrund efterlyses forskning för att utröna hur alla tillkommande elektriska fält samverkar i luften och hur detta eventuellt kommer att påverka människor och djur (yrkande 4).

I motionen behandlas vidare den undantagsklausul som finns bl.a. i Sverige som anger att apparater under ett visst värde (7 watt) inte behöver kontrolleras. Enligt motionären bör denna undantagsklausul slopas eftersom ett stort antal mobiltelefoner nu kommer ut på marknaden (yrkande 5).

I motionen begärs avslutningsvis att mätresultat för den del av den radiofrekventa energin från mobiltelefoner som tas upp av vävnader görs officiella (yrkande 6).

Utskottet vill framhålla att mätningar och teoretiska beräkningar av radiovågor från mobiltelefoner ger en något så när samstämmig bild. Vid normalt användande av mobiltelefoner understiger absorptionen gällande gränsvärden och rekommendationer. Mot bakgrund av dagens samlade kunskap bedöms därmed inte användandet av mobiltelefoner innebära några hälsorisker.

Även om det råder en bred samstämmighet bland huvuddelen av forskarvärlden finns det dock en påtaglig oro om hälsorisker med elektromagnetisk strålning från mobiltelefoner. Enligt en rapport nyligen från företaget Stelacon uppges 20 % av de privata mobiltelefonabonnenterna vara oroliga för att strålningen är farlig.

Vidare kan nämnas att i Sverige och Norge har en större undersökning nyligen genomförts för att undersöka eventuella hälsoeffekter av användande av mobiltelefoner. Undersökningen innebar att en enkät skickades ut till totalt 17 000 mobiltelefonanvändare. Enkäten visade att 13 % i Sverige och 30 % i Norge rapporterade minst ett symptom såsom huvudvärk och yrsel som de satte i samband med mobiltelefonerande. De som talade i en GSM-telefon mer än en timme om dagen rapporterade närmare tre gånger så ofta huvudvärk jämfört med den som ringde mindre än två minuter per dag. Studien visade att de rapporterade besvären var markant högre för dem med stark psykosocial press.

Mot bakgrund av den oro som finns bland allmänheten i många länder för hälsorisker från elektrisk och kommunikationsteknisk utrustning som kraftledningar, mobiltelefoner, radio- och radarsändare pågår ett omfattande internationellt och nationellt arbete för att klarlägga eventuella hälsorisker. Som exempel kan nämnas att Världshälsoorganisationen, WHO, sedan år 1996 bedriver ett särskilt projekt rörande elektromagnetiska fält (EMF). Projektet är planerat att löpa under fem år och målsättningen är att nå internationell samsyn när det gäller värdering av hälsorisker förknippade med elektromagnetiska fält. I projektet ingår bl.a. kunskapsvärdering, forskningsinsatser, utveckling av gränsvärden för EMF samt råd för skyddsåtgärder.

I avvaktan på projektets resultat har WHO utfärdat ett antal rekommendationer. Det gäller bl.a. uppmaning om strikt efterföljande av gällande internationella och nationella säkerhetsstandarder, regler för lokalisering av basstationer för mobiltelefoni och åtgärder för att motverka att mobiltelefoner stör annan elektrisk utrustning. I sammanhanget kan vidare nämnas att till projektet är knutet en rådgivande kommitté bestående av företrädare för de länder som stöder projektet, bl.a. Sverige. I det vetenskapliga arbetet är Sverige representerat genom Karolinska institutet.

Regeringen har vidare gett Rådet för arbetslivsforskning i uppdrag att senast år 2000 redovisa en utvärdering av elöverkänslighet. Under våren 2000 planerar rådet att anordna en konferens, vars syfte bl.a. är att belysa skilda gruppers åsikter och slutsatser avseende orsakerna till elöverkänslighet samt för att diskutera eventuella hälsoeffekter av mobiltelefoni.

Strålskyddsinstitutet (SSI) har vidare utrett strålningsförhållanden kring basstationer där teleantennerna är uppsatta. SSI anser att basstationerna inte innebär någon risk ur strålskyddssynpunkt.

Utskottet konstaterar att frågor om bl.a. mobiltelefoners eventuella hälsoeffekter för närvarande ägnas stor uppmärksamhet. Med tanke på den snabbt ökande användningen av mobiltelefoner och olika IT-lösningar är det otillfredsställande att många människor känner osäkerhet och fruktan inför teknikens eventuella hälsoeffekter. Mot bakgrund av den internationella kompetensuppbyggnad som sker och den övervakning som görs av berörda myndigheter anser dock inte utskottet att riksdagen nu bör ta något initiativ i frågan. Utskottet förutsätter att regeringen fortsättningsvis kommer att lämna en redovisning av de insatser som görs på området. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motion T810 (mp).

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet till handlingarna.

2 Elektronisk handel

2.1 Vad menas med elektronisk handel?

En skillnad brukar göras mellan direkt och indirekt elektronisk handel. Det förstnämnda innebär att hela transaktionen sker elektroniskt över det digitala nätet, såväl beställning som betalning och leverans. Vid indirekt elektronisk handel beställs en produkt elektroniskt men betalas och/eller levereras på traditionell väg. Det finns i dag tre tänkbara aktörer inom den elektroniska handeln, nämligen näringslivet, privatpersoner och den offentliga sektorn. I dagsläget är det handeln mellan företagen som är, och kan förväntas bli, den i särklass mest betydelsefulla.

2.2 Regeringens skrivelse 1997/98:190 Elektronisk handel

I skrivelsen lämnas en översikt av olika frågor som berörs av den för närvarande mycket snabba utvecklingen av elektronisk handel. Vidare redovisas regeringens principiella inställning och utgångspunkter för en samlad politik för att främja elektronisk handel.

Av skrivelsen framgår att regeringen anser att förutsättningar bör skapas för en bred användning av elektronisk handel i syfte att främja sysselsättning och tillväxt. Utvecklingen bör komma alla grupper och alla delar av landet till del och eventuella negativa omställningseffekter bör minimeras. Elektronisk handel är global till sin natur. För att inte fragmentera marknaden anser regeringen därför att det är angeläget att i största möjliga utsträckning nå överenskommelser på global nivå vad avser regler och villkor för elektronisk handel.

Regeringen anser att utvecklingen av den elektroniska handeln primärt bör drivas av marknadens aktörer. Detta innebär bl.a. att olika tekniska tillämpningar främst skall utvecklas av den privata sektorn. Regleringar bör tillgripas endast när branschstandarder och avtal inte är tillräckliga åtgärder.

I skrivelsen framhålls vidare att regeringen anser att statens uppgift bör vara att i internationell samverkan och i samspel med näringslivet och andra berörda aktörer såsom konsumentgrupper verka för ett effektivt regelverk,

samordnade offentliga aktiviteter, t.ex. upphandling och utbildningsinsatser, samt en tillgänglig och säker teknisk infrastruktur i syfte att att främja den elektroniska handeln.

1998/99:TU4

2.3 Motionsförslag

2.3.1 Reformarbetets inriktning

Carl Bildt m.fl. (m) framhåller i motion T818 att den elektroniska handeln kan bidra till många välfärdsvinster samt i flera fall även till miljövinster. Det är därför av vikt att förutsättningar skapas för en effektiv elektronisk handel. Moderata samlingspartiet anser dock att regeringen har en "vänta-och-se-attityd" till elektronisk handel, vilket kan medföra att vissa handelssituationer kommer att omfattas av ett juridiskt vakuum där ingen vet vad som gäller. Det innebär att lagstiftaren frånhänder sig möjligheten att på ett tidigt stadium skapa tydliga förutsättningar för handeln och därmed riskerar att utvecklingen avstannar på grund av det osäkra läget. Motionärerna förordar i stället att ett målmedvetet reformeringsarbete påbörjas omedelbart. I sammanhanget påtalas vidare att lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter utgör en allvarlig inskränkning i det personliga integritetsskyddet som på intet sätt kan motiveras med eventuella risker för skatteundandragande.

Johnny Gylling och Amanda Grönlund (båda kd) framhåller i motion T809 yrkande 9 att utvecklingen av den elektroniska handeln gör att svenska regler och skattenivåer i längden inte kan avvika i någon större omfattning från vad som gäller i omvärlden. De understryker vikten av att en översyn omgående görs av de regelverk som i dag tillämpas vid elektronisk handel. Enligt motionen bör dock inte en alltför stor tilltro finnas till statens möjligheter att påskynda elektronisk handel i stort. Motionärerna betraktar det som självklart att det skall finnas ett regelverk som inte missgynnar elektronisk handel. Lika självklart är det att offentliga myndigheter, kommuner och lands-ting bör utnyttja alla de möjligheter som tekniken erbjuder till rationaliseringar och effektiviseringar.

2.3.2 Småföretagens utvecklingsmöjligheter

I motion T808 yrkande 6 av Sven Bergström m.fl. (c) konstateras att den viktigaste delen av den elektroniska handeln är och kommer att vara den handel som sker företag emellan. Utvecklingen innebär såväl stora möjligheter som risker för främst småföretagen. Genom elektronisk handel vidgas marknaden långt utanför gränserna. Samtidigt riskerar företag som inte är med i utvecklingen att halka efter i den affärsmässiga utvecklingen. Länsstyrelserna föreslås därför få i uppdrag att följa och stödja företagens utveckling av kunskap och rutiner för elektronisk handel.

I motion T808 (c) yrkande 7 framhålls att staten redan i dag går miste om skatteintäkter, främst moms, genom handeln på Internet. I takt med att den elektroniska handeln ökar bedöms att detta skattebortfall kommer att accelerera. Företag i länder med höga skatter på försäljning av information riskerar därmed att missgynnas, då konsumenterna lika gärna kan vända sig till företag i andra länder och köpa informationen. Motionärerna anser mot denna bakgrund att det är nödvändigt att se över den tekniska utvecklingens påverkan på det svenska skattesystemet och dess påverkan på statens inkomster.

2.3.4 Kryptering och digitala signaturer

Carl Bildt m.fl. (m) framhåller i motion T818 att kryptering och digitala signaturer på ett effektivt sätt kan öka säkerheten vid elektronisk handel. Det är angeläget att på bästa sätt förenkla för de företag som arbetar med att utveckla dessa system. Den exportkontroll som rör krypteringsmjukvaran har dock skapat stora problem för svenska företag som arbetar med denna typ av mjukvara. Regeringen bör därför ta initiativ så att svenska företags möjligheter inte blir sämre än möjligheterna för företag i andra länder.

I motion T805 av Ewa Thalén Finné (m) framhålls att rätten att kryptera elektronisk post handlar om var gränsen skall gå mellan statens, företagets och den enskildes intressen. Det gäller gränsen mellan medborgarnas rätt att kommunicera säkert och myndigheternas behov av att övervaka sina egna och andra länders medborgare. Motionären anser att företag och privatpersoner måste ha rätten att kryptera all sin post, även den som går via Internet. Sveriges riksdag och regering bör därför omgående arbeta för att möjliggöra export eller på annat sätt spridning av avancerade krypteringsprogram utan donering av krypteringsnycklar. För att inte försvåra teknikutbyte mellan svenska och amerikanska företag bör dock under en övergångstid donering av krypteringsnycklar kunna ske hos svenska eller europeiska myndigheter.

I motion T809 av Johnny Gylling och Amanda Grönlund (båda kd) framhålls att den personlig integriteten är absolut. Det betyder att på samma sätt som offentlig information skall vara offentlig skall sekretessbelagd information vara säker mot obehörig tillgång. Den rätt som finns i Sverige för alla att kryptera information är därför självklar och bör bibehållas.

I motion T808 av Sven Bergström m.fl. (c) framhålls att, om utvecklingen mot allt fler oberoende leverantörer av system med digitala signaturer fortsätter, kommer det att vara svårt för såväl säljare som konsumenter att använda dem. Framtagningen av en standard bör i stället ske i internationella standardiseringsorgan och i samverkan mellan branschföretag. Som uppmärksammats vid den konferens som EU:s ministrar höll sommaren 1998 kan emellertid användningen uppmuntras genom att lagar anpassas så att digitala signaturer accepteras på samma sätt som fysiska signaturer i dag. Det är viktigt att svensk lagstiftning förändras i denna riktning snarast (yrkande

4). Den avvaktande attityd som kommer till uttryck i regeringens skrivelse bedöms som otillfredsställande.

Enligt motionen är det vidare avgörande för en ökad användning av informationsteknik att användarna har tilltro till den, att användare vågar skicka även känslig information, såsom kontonummer eller hemliga upplysningar, och att man kan lita på att avsändaren är den som hon/han utger sig för att vara. Sveriges inställning bör enligt motionärerna vara att handel och kommunikationer skall främjas. En rimlig väg är därför att fortsätta med den politik som ännu gäller, dvs. att kryptering inom landet är fri medan, för export av produkter som inte är tillgängliga över disk, eller vars källkod publicerats, restriktioner tillämpas (yrkande 5).

Andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v) anger i motion T802 att regeringens beslut i februari 1998 att svensk exportkontroll skall tillämpas när svenska krypteringsprogram görs åtkomliga via Internet innebär att export av avancerad kryptering inte är tillåten. Skälet till detta beslut är främst att regeringen inte vill äventyra relationerna med USA som inte accepterar export av annat än lättforcerad kryptering. Motionärerna anser det inte acceptabelt att USA skall diktera villkoren för internationella företag och förordar att export av avancerad kryptering tillåts (yrkande 1).

I motionen framhålls vidare att de internationella överenskommelser och konventioner som Sverige har undertecknat om vapenexport måste följas. För kryptering som har med krigsmateriel att göra skall svensk exportkontroll tillämpas (yrkande 2).

2.4 Utskottets ställningstagande

2.4.1 Reformarbetets inriktning

Utskottet konstaterar att genom Internets starka framväxt har elektronisk handel och andra former av elektronisk affärskommunikation kommit att bli ett av de viktigaste användningsområdena för informationsteknik. Denna utveckling innebär stora möjligheter för svenska konsumenter och för svenskt näringsliv. Sverige är väl förberett för att utnyttja de positiva effekter som utvecklingen möjliggör, bl.a. genom att vara ett av världens ledande och mest utvecklade länder när det gäller såväl tillgången till som användningen av avancerad informations- och kommunikationsteknik.

Utskottet anser att Sverige bör sträva efter att bli ledande när det gäller elektronisk handel. Kommunikationen över de elektroniska näten skapar nya affärsmöjligheter, vilket verkar som en drivkraft för att utveckla företagandet både i nya och redan etablerade verksamheter och branscher. Konsumenter kan genom elektronisk handel få ökade möjligheter att skaffa sig information om varor och tjänster och välja från ett större utbud. Den offentliga sektorn kan vidare öka sin interna och externa effektivitet genom ökad offentlig upphandling på elektronisk väg och genom anpassning av myndigheternas informationssystem till den moderna tekniken.

Utskottet delar regeringens uppfattning att initiativ och ställningstaganden för att främja elektronisk handel bör ha tre grundläggande utgångspunkter. För det första är elektronisk handel global. Det är därför angeläget att i

största möjliga utsträckning nå överenskommelser på global nivå vad avser regler och villkor för elektronisk handel. För det andra är elektronisk handel i huvudsak marknadsstyrd. För det tredje bör lagar och regler utformas så att de underlättar utvecklingen av den elektroniska handeln. Regelverken bör i största möjliga utsträckning vara neutrala i förhållande till den teknik som används.

Beträffande motion T818 (m) och takten i det nödvändiga reformarbetet delar utskottet motionärernas uppfattning om vikten av ett målmedvetet lagstiftningsarbete. Som framhålls i regeringens skrivelse ger dock expansionen av den elektroniska handeln upphov till många överväganden inom en rad olika områden och den berör ett stort antal regelverk. Det finns därför behov av att ta ett samlat grepp om samtliga områden som berörs. Initiativ inom delområden kan leda till att de positiva effekterna av den elektroniska handeln uteblir eller i värsta fall medför hinder för utvecklingen. Utskottet vill också erinra om att enligt den nationella strategin för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik har reformeringen av rättsområdet pekats ut som ett av tre prioriterade områden. Det innebär att författningsändringar skall vara genomförda senast under år 2000 samtidigt som effektiva former skall skapas för en kontinuerlig juridisk uppföljning av den snabba utvecklingen på området.

Utskottet förutsätter mot bakgrund av det anförda att reformarbetet kommer att bedrivas kraftfullt och att ett regelsystem snarast kan skapas som utvecklar och inte missgynnar elektronisk handel. Utskottet avstyrker motion T818 (m) yrkande 12.

Utskottet övergår därefter till motion T809 (kd) yrkande 9 om en översyn av aktuella regelverk för elektronisk handel. Som framhålls i skrivelsen har staten ett ansvar för att främja den elektroniska handeln genom att anpassa regelverken samt sprida information och i övrigt stimulera användningen av informationstekniken i syfte att främja tillväxt i näringslivet och samtidigt skydda enskilda konsumenter. En kontinuerlig dialog om utvecklingen av den elektroniska handeln med både näringsliv och konsumentorganisationer är av dessa skäl en viktig del i regeringens arbete.

Utskottet delar för sin del den uppfattning som kommer till uttryck i motionen att tydliga och neutrala skatteregler som inte innebär några extra belastningar på elektronisk handel jämfört med traditionell handel är en viktig förutsättning för utvecklingen av den elektroniska handeln. Som framhålls i regeringens skrivelse bör därför elektronisk handel skattemässigt behandlas på samma sätt som traditionell handel. Vidare krävs regler som är tydliga och lätta att tillämpa för att de som är skyldiga att betala en viss skatt på ett enkelt sätt skall kunna göra detta.

Utskottet konstaterar därmed att syftet med Johnny Gyllings och Amanda Grönlunds (båda kd) förslag i motion T809 yrkande 9 om en översyn av regelverken för elektronisk handel tillgodoses. Motionärernas utgångspunkt att skapa ett regelverk som inte missgynnar elektronisk handel överensstämmer också med inriktningen av regeringens lagstiftningsarbete. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Utskottet delar den uppfattning som Sven Bergström m.fl. (c) framför i motion T808 att den viktigaste delen av den elektroniska handeln är och kommer att vara den som sker företag emellan. Utvecklingen innebär såväl stora möjligheter som risker för främst småföretagen. Genom elektronisk handel vidgas marknaden långt utanför nationsgränserna. Samtidigt riskerar företag som inte är med i utvecklingen att förlora marknadsandelar. Småföretagen har stor betydelse för tillväxt och sysselsättning. Beräkningar finns som visar att sju av tio nya arbetstillfällen skapas av småföretag. Särskilt stark är deras expansion i tjänstesektorn.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) har mot denna bakgrund startat projektet IT @ småföretag. Projektets syfte är att bidra till att öka kunskapen om och användningen av informationsteknik i små företag och på så vis stimulera den regionala utvecklingen. För att få en helhetsbild av pågående insatser sammanställs inom projektet erfarenheter av olika lokala och regionala IT-projekt i landet. Syftet är dels att ge möjlighet till överblick och samordning, dels att förmedla erfarenheter och kompetenser mellan olika projekt och aktörer. Vidare kartläggs företagets behov och attityder. Under hösten 1998 har en enkätundersökning av 3 500 svenska småföretag genomförts för att klarlägga hur företagets nuvarande situation, förväntningar på och attityder till informationsteknik ser ut.

Vidare kan nämnas att IT-kommissionen genom rapporterna IT och regional utveckling – 120 exempel från Sveriges län (SOU 1998:19), Hur offensiv IT-användning kan skapa tillväxt för mindre företag (SOU 1998:54) och IT och regional utveckling (SOU 1998:79) har behandlat informationsteknikens påverkan på den regionala utvecklingen. IT-kommissionen har mot denna bakgrund bl.a. rekommenderat regeringen att i regionalpolitiken tydligt beakta att utvecklingen och användningen av informationsteknik får en ökande betydelse för regionernas välfärd. Kommissionen har vidare rekommenderat regionala och lokala aktörer att utarbeta regionala strategier för informationsteknik och stimulera projekt som syftar till att öka IT-användningen och utveckla tjänster.

Elektronisk handel har tidigare i många fall betraktats som ett verktyg främst anpassat för stora företag och organisationer och då i rationaliserings-syfte för att sänka inköpskostnader eller för att minska personalkostnader. Utskottet vill understryka att den elektroniska handeln också för med sig stora möjligheter till tillväxt för små och medelstora företag. Steget från hemmamarknaden till en expansion via en global marknad är numera inom räckhåll för allt fler företag. Det är viktigt att svenska företag kan ta till vara dessa möjligheter.

Utskottet anser det angeläget att informationsteknik och elektronisk handel utnyttjas också som en drivkraft för regional utveckling. Utskottet konstaterar samtidigt att förutsättningar för landets regioner ser olika ut. I storstadsregionerna finns marknadskrafter som i många fall driver utvecklingen snabbt framåt. I regioner med vikande befolkningsunderlag och svag sysselsättning kan offentliga aktörer och då främst kommuner, länsstyrelser och landsting tillsammans med högskolor spela en aktiv roll för att påskynda

utvecklingen. Den mängd lokala och regionala IT-projekt som pågår runt om i landet vittnar också om att det hos såväl företag som offentliga organ finns ett stort intresse för att ta till vara informationstekniken som drivkraft för regional utveckling.

Utskottet ser positivt på denna utveckling och förutsätter att länsstyrelserna, som har till uppgift att främja den regionala utvecklingen, aktivt medverkar till att skapa ett positivt utvecklingsklimat för småföretag genom användning av informationsteknik och elektronisk handel. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion T808 (c) yrkande 6. Syftet med motionsyrkandet förutsätts dock komma att tillgodoses.

2.4.3 Konsekvenser av elektronisk handel

Som framhålls i motion T808 (c) går staten redan i dag miste om skatteintäkter, främst moms, genom handeln på Internet. Även om förändringar i skattebaserna inte är någonting nytt, har de senaste decenniernas internationalisering av den svenska ekonomin samt tillväxten av elektronisk handel påskyndat denna utveckling.

Regeringen anser att frågan är av central betydelse. I skrivelsen konstateras att det svenska skatteuttaget minskar om skattebaser rör sig från Sverige, som på vissa områden har relativt höga skatter, till länder med låga eller inga skatter alls. Konkurrensförhållandena mellan olika företag påverkas också av att skattesatserna varierar i olika länder. Skatteuttaget kan även minska om kontrollmöjligheter inte utnyttjas på ett tillfredsställande sätt. Regeringen säger sig därför följa frågan med uppmärksamhet. Eftersom den elektroniska handeln är gränsöverskridande redovisar regeringen det omfattande arbete som pågår i olika internationella forum för att utveckla gemensamma regelverk och en samsyn på elektronisk handel ur beskattningssynpunkt.

Som utskottet tidigare angett har den elektroniska handelns påverkan på den offentliga ekonomin behandlats av IT-kommissionen. I rapporten Hur skall man finansiera välfärden i det globaliserade IT-samhället behandlas frågan om hur elektronisk affärsverksamhet i öppna nätverk påverkar möjligheter att ta ut olika skatter (SOU 1998:153). Enligt utredningsbilagan Digitala varor, välfärdens faror? bedöms den elektroniska handeln på sikt innebära stora konsekvenser för samhällsekonomin. Vidare anges att utformningen av det svenska skattesystemet kan komma att utsättas för stora påfrestningar som ett resultat av den elektroniska handeln.

I sammanhanget kan vidare nämnas att IT-kommissionen i rapporten IT och nationalstaten har tecknat fyra framtidsscenarier och försökt belysa hur utvecklingen av elektronisk handel påverkar bl.a. beskattningen (SOU 1998:58). Enligt rapporten är riskerna för kraftigt och snabbt vikande skatteintäkter av allt att döma övervärderade. Däremot kan internethandeln slå hårt mot lokala affärer som skiv- och bokhandlare och spelbutiker och därigenom göra det svårare att upprätthålla nationella särregler på skatteområdet. Informationsteknikens konsekvenser för nationalstaten bedöms i stället ligga i första hand på en annan nivå till följd av en IT-relaterad strukturomvandling. Av IT-kommissionens arbetsplan för verksamhetsåret 1999 framgår att

kommissionen kan komma att göra ytterligare studier inom det ämnesområde som motionärerna behandlar.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att närmare klarlägga den elektroniska handelns påverkan på det svenska skattesystemet och följderna för statens inkomster. Utskottet förutsätter att regeringen vid nästa rapportering till riksdagen redovisar sin bedömning av konsekvenserna av elektronisk handel för företag och offentlig sektor.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion T808 (c) yrkande 7. Syftet med motionsyrkandet förutsätts dock komma att tillgodoses.

2.4.4 Kryptering och digitala signaturer

Av regeringens skrivelse framgår att frågorna om kryptering och digitala signaturer är komplicerade. Det gäller bl.a. frågor om brottslighet, exportkontroll och digitala signaturers status. Ett omfattande arbete pågår mot denna bakgrund såväl i Sverige som internationellt. Som framgår av skrivelsen har Regeringskansliet utarbetat rapporten Kryptopolitik – möjliga svenska handlingslinjer och departementspromemorian Digitala signaturer – en teknisk och juridisk översikt (Ds 1998:14). Enligt skrivelsen förväntas ett samlat förslag till svensk ståndpunkt om användning av kryptering föreläggas riksdagen senare. En svensk ståndpunkt om digitala signaturer kommer enligt skrivelsen successivt att tas fram parallellt med att ett direktivförslag om frågan under det närmaste året behandlas i EU:s ministerråd.

Enligt utskottets mening är en grundläggande förutsättning för elektronisk handel att företag, organisationer, myndigheter och enskilda har förtroende och tillit till denna handel. Som framhålls i flera motioner har statsmakterna ett ansvar att se till att det skapas förutsättningar för säker kommunikation över allmänna nätverk som Internet genom bl.a. möjlighet till kryptering och användning av digitala signaturer.

Detta är också regeringens uppfattning. Enligt vad utskottet erfarit är utgångspunkten för regeringens arbete att export av avancerad kryptering bör tillåtas med undantag för kryptering gällande krigsmateriel. I sammanhanget kan också nämnas att det finns en ökad internationell samsyn när det gäller strävan att skapa säkra system för kommunikation och lagring av information.

I avvaktan på att regeringens förutskickade skrivelse redovisas avstyrker utskottet motionerna T802 (v), T805 (m), T808 (c) yrkandena 4 och 5, T809 (kd) yrkande 4 och T818 (m) yrkande 10. Utskottet förutsätter att syftet med samtliga motionsyrkanden kommer att tillgodoses.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1997/98:190 Elektronisk handel till handlingarna.

3.1 Vad beror problemet på?

Problemet beror på att årtal i datorer och IT-system tidigare av utrymmesskäl angetts med två siffror i stället för med fyra, dvs. 99 i stället för 1999. Datorn uppfattar talet 00 som ett lägre tal än 99, alltså att år 2000 kommer före år 1999. Felet innebär att beräkningar, sorteringar, jämförelser etc. kan bli felaktiga. Funktionen hos mikroprocessorer eller s.k. mikrochips som är inbyggda i olika datastyrda system och som finns i ett mycket stort antal kan vidare komma att påverkas av övergången till år 2000. Ett ytterligare problem är att år 2000 är ett skottår. Om programmeraren inte har tagit hänsyn till detta blir följderna att problem även kan uppstå vid olika slags beräkningar av dagar under året. Till bilden hör vidare att problem kan uppstå redan i år eftersom årtalet 99 av programmerare i vissa sammanhang använts till annat än att ange årtal.

3.2 Regeringens skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000

Skrivelsen beskriver regeringens ansvar och organisationen av arbetet med IT-omställningen inför år 2000. Vidare redovisas hur arbetet med datoromställningar fortskrider, och en första samlad lägesrapportering presenteras.

Av skrivelsen framgår att regeringen anser att frågan angående IT-omställningar inför år 2000 måste ges högsta prioritet liksom att riksdagen skall hållas informerad om utvecklingen. Det ökade teknikberoendet i samhället har lett till ökad sårbarhet och till att många samhällsviktiga funktioner inbördes är beroende av varandra. Den sammantagna risken för störningar i samhället är därmed mycket större än risken inom varje samhällsfunktion för sig.

Enligt regeringens bedömning har medvetenheten om 2000-frågan ökat väsentligt hos myndigheternas ledningar under det senaste halvåret. Flertalet myndigheter tar nu frågan på stort allvar och arbetet med att säkra den egna verksamheten har kommit en god bit på väg. Myndigheter med sektorsansvar har i varierande grad och med delvis olika metodik genomfört granskningar av sina respektive sektorer.

Med det underlag som finns tillgängligt i dag kan dock regeringen inte med säkerhet uttala sig om risken för störningar i de för samhället viktigaste sektorerna. Sektorsmyndigheternas arbete med att granska och driva på det fortsatta arbetet, följa upp testresultat samt skapa beredskap för eventuella störningar bör därför enligt skrivelsen högprioriteras under år 1999.

Vissa kommuner har inte kommit tillräckligt långt i arbetet vilket regeringen bedömer som oroväckande mot bakgrund av kommunernas viktiga uppgifter som distributörer av el, värme och vatten, m.m. Störningar inom kommunerna kan leda till konsekvenser inte bara för deras invånare utan även för samhället i stort.

Regeringen bedömer att medvetenheten om problemen på många håll i samhället fortfarande är alltför låg och måste höjas. Inte minst gäller detta

små och medelstora företag samt konsumenter. Saklig information till såväl företagsledningarna som allmänheten måste spridas. Arbetstakten med IT-omställningarna måste ökas väsentligt bland små och medelstora företag för att undvika driftstopp och kedjeeffekter.

Regeringen poängterar hur viktigt det är att alla – myndigheter, kommuner, landsting, företag, branschorganisationer och andra aktörer – tar sitt ansvar och driver på omställningsarbetet.

Av skrivelsen framgår vidare att regeringen avser att återkomma till riksdagen med ytterligare en rapportering före halvårsskiftet 1999 samt, vid behov, en sista rapportering under hösten 1999.

3.3 Motionsförslag

Per-Richard Molén m.fl. (m) konstaterar i motion T9 att ett avgörande problem för arbetet med IT-omställningen i samhället är ledarbrist. Trots upprepade initiativ från Moderata samlingspartiet i syfte att få regeringen att tillsätta en 2000-general med sakkunskap i frågan för att leda och samordna arbetet med IT-omställningen saknas fortfarande en övergripande organisation för hur samhällsnyttiga funktioner skall säkras över tusenårsskiftet.

Regeringens ovilja att tilldela nödvändiga resurser för omställningen har inneburit att tillfredsställande lösningar försenats. Senfärdigheten bedöms kunna få allvarliga konsekvenser. Detta bestyrks av regeringens skrivelse som anger att kommunernas och landstingens arbete med 2000-omställningen är alarmerande. Mot denna bakgrund understryks betydelsen av att staten inte helt överlämnar ansvaret till kommuner och landsting. Det krävs i stället ett tydligt ledarskap från regeringens sida för att de kommuner och landsting som i dag inte har kommit tillräckligt långt i sin omställning inför tusenårsskiftet skall kunna slutföra arbetet i tid.

Vidare påtalas att problem kan komma att uppstå i telekommunikationssystemen. Detta kan leda till allvarliga konsekvenser för övriga samhällsfunktioner. Post- och telestyrelsen bör därför ges i uppdrag att snarast ta fram det underlag som krävs för att göra en säker bedömning av riskerna för störningar i telekommunikationerna.

Beträffande Statskontorets uppdrag att följa myndigheternas arbete med IT-omställningen konstateras att Statskontoret har att förlita sig på information från myndigheterna. Detta är inte ägnat att underlätta Statskontorets uppdrag att kontrollera berörda myndigheter eller begära information direkt från berörd part. Likaså kan det leda till särskilda problem när det gäller frågor som berör flera myndigheters ansvarsområde. Detta understryker enligt motionärerna behovet av en central ledningsfunktion. Det bör vidare ankomma på IT-kommissionen att objektivt värdera den information som myndigheterna lämnat. IT-kommissionen bör också få i uppdrag att kontrollera och övervaka arbetet i kommuner och landsting.

Regeringen uppmanas mot denna bakgrund att skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till och finansiering av de i motionen redovisade förslagen.

Johnny Gylling m.fl. (kd) hänvisar i motion T11 till att enligt Svenska Kommunförbundet är många kommuner sent ute med 2000-omställningen. Fortfarande finns det kommuner som inte alls har startat sitt arbete. Detta bedöms som allvarligt då kommunerna ansvarar för många viktiga samhällsangelägenheter. Som exempel nämns de funktionshinderade behov av tekniska hjälpmedel. En lämplig förebild att följa är Tranås kommun som har startat ett nätverk för kommunens företag i syfte att hitta gemensamma lösningar på liknande systemproblem (yrkande 1).

Motionärerna framhåller vidare att de finansiella systemen ännu inte till fullo är testade. Detta kan leda till kraftiga störningar i betalningssystemen med åtföljande samhällsproblem. Regeringen bör därför genom Finansinspektionen kräva redovisningar av de finansiella instituten i god tid före år 2000 (yrkande 2).

Beträffande energisektorn anges att ännu har inte alla kommuner kontrollerat att elförsörjningen är tryggad vid sekelskiftet år 2000. Detta är ytterst allvarligt eftersom samhället är mycket sårbart om inte eltillförseln fungerar. Regeringen uppmanas därför redovisa vilka åtgärder man tänker vidta (yrkande 3).

Enligt motionärerna kan heller inte störningar uteslutas inom hälso- och sjukvården. Sjukvården tillhör ett prioriterat område vars verksamhet måste fungera med hög säkerhet. Regeringen bör därför återkomma med en ny rapport i frågan (yrkande 4).

Motionärerna framhåller slutligen att varje konsument skall kunna känna sig trygg vad gäller el och vatten till sin bostad samt säker på att såväl tele- som allmänna kommunikationer fungerar. Produkter som datorer och hushållsmaskiner med inbyggda chips måste även vara 2000-skyddade. I regeringens skrivelse anges att leverantörerna endast "bör" upplysa om eventuella risker. Enligt motionärerna bör regeringen mot den angivna bakgrunden överväga att återkomma till riksdagen i avsikt att stärka konsumentlagstiftningen.

Inga Berggren m.fl. (m, s, v, kd, c, fp) framhåller i motion T10 att dagens samhälle är beroende av en väl fungerande elförsörjning med hög leveranssäkerhet. Elavbrott kan därför leda till omfattande störningar i viktiga samhällssystem och förorsaka betydande materiella skador och ekonomiska förluster hos elkunderna. Av regeringens skrivelse framgår dock att ett betydande antal energiföretag beräknas slutföra omställningsarbetet för år 2000 först under tredje och fjärde kvartalen 1999. De uppfyller därmed inte regeringens krav på att alla verksamhetskritiska system skall vara åtgärdade och testade och klara att tas i drift senast den 1 juni 1999. Motionärerna anser det därför nödvändigt att regeringen ställer större krav på arbetet inom elförsörjningen och att regeringen snarast bör tydliggöra för riksdagen hur den avser att agera i frågan.

Stig Sandström m.fl. (v) påtalar i motion T8 att problem och stora omprogrammeringsbehov kan uppstå när det gäller personnumren vid 2000-skiftet. Eftersom århundrade inte finns med i personnumret befaras att det kan bli problem av samma typ som med gamla dataprogram som bara har två tecken för årtal. Enligt motionärerna är det därför nödvändigt att ett nationellt och

enhetligt personnummer införs i god tid före 2000-skiftet för att undvika kaos och identifikationsproblem på andra sida sekelskiftet.

Mikael Johansson m.fl. (mp) framhåller i motion T12 att regeringens redovisning av kostnaden för IT-omställningen är knapphändig och osäker. Enligt motionen är det inte osannolikt att den angivna kostnaden på 1,1 miljarder kronor för att klara IT-omställningen är otillräcklig. Miljöpartiet kräver därför att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en reviderad beräkning av kostnaderna inom det statliga området och samtidigt redovisar konsekvenserna för statsbudgeten (yrkande 1).

Vidare anges att regeringens skrivelse påvisar uppenbara problem när det gäller styrningen av IT-omställningen. Miljöpartiet ifrågasätter därför om regeringen verkligen lyckas garantera driftklara 2000-säkrade system inom drygt ett halvår som man föresatt sig. Enligt motionen bör regeringen under våren 1999 redovisa för riksdagen hur man avser att agera om IT-omställningen under andra halvåret 1999 fortfarande uppvisar brister som gör att samhällsviktiga funktioner inte kan garanteras (yrkande 2).

Motionärerna bedömer vidare att riskerna för fel i något drift- eller säkerhetspåverkande datasystem för kärnkraftsreaktorerna är väsentligt större vid omslaget till år 2000 än de är normalt. Därför bör de svenska kärnkraftsreaktorerna vara stoppade under timmarna kring årsskiftet 1999/2000 (yrkande 3).

3.4 Yttrande från försvarsutskottet

Försvarsutskottet har i ett yttrande till trafikutskottet den 21 januari 1999 behandlat IT-omställningen i samhället inför år 2000. Yttrandet avser dels två frågor i regeringens skrivelse som försvarsutskottet vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat och som bedömts som särskilt angelägna ur beredskapssynpunkt, nämligen elförsörjning och telekommunikationer, dels försvarsutskottets tidigare principiella uttalanden i frågor rörande IT-omställningen inför år 2000. I yttrandet behandlas vidare anknyttande motionsyrkanden.

Beträffande *elförsörjning och telekommunikationer* delar försvarsutskottet regeringens uppfattning att elsystemet är ett av de viktigaste infrastruktursystemen och att det har stor betydelse för alla andra samhällssektorer. Försvarsutskottet framhåller att samhällets stora beroende av sårbara tekniska system inom viktiga infrastrukturområden gör att svåra störningar snabbt kan medföra allvarliga konsekvenser för samhällets funktionsförmåga.

Med anledning av regeringens redovisning om läget inom de viktiga samhällsfunktionerna elförsörjning och telekommunikationer bedömer försvarsutskottet att det alltjämt finns anledning att med största uppmärksamhet följa utvecklingen inom dessa områden. Som försvarsutskottet ser det torde brister i förmågan inom dessa funktioner ha en negativ effekt på den framtida beredskapen, vilket torde minska samhällets robusthet mot störningar i samband med övergången till år 2000.

Försvarsutskottet förutsätter att om brister i förmågan inom delfunktionen Elförsörjning och funktionen Telekommunikationer konstateras i samband

med 1999 års kontrollstation bör regeringen redovisa de åtgärder som den avser att vidta för att avhjälpa dessa brister.

Mot bakgrund av det anförda anser försvarsutskottet att motionerna T10 (m, s, v, kd, c, fp) och T11 (kd) yrkande 3 inte behöver bifallas av riksdagen.

Under rubriken *IT inför år 2000* hänvisar försvarsutskottet till att i samband med budgetbehandlingarna hösten 1997 respektive hösten 1998 (bet. 1997/98:FöU1 s. 35–38, bet. 1998/99:FöU1 s. 14–15) behandlades utförligt frågan om omställningen av datorsystem m.m. inför år 2000. Vid den senaste behandlingen av frågan hösten 1998 noterade försvarsutskottet att frågan om IT-säkerhet inför år 2000 noga följs av regeringen. Försvarsutskottet bedömde dock att sekelskiftes Anpassningen av datasystem och andra system som innehåller datorstyrd elektronik är en ytterst angelägen fråga och därför fortsatt bör prioriteras av statsmakterna och av ansvariga i samhället i övrigt. Försvarsutskottet ansåg också att en stor del av samhällets verksamhet kan komma att påverkas negativt, om brister i systemen inte hinner åtgärdas i tid. Försvarsutskottet förutsatte att regeringen återkommer till riksdagen om regeringen befarar att säkerheten i samhällsviktiga datasystem inte kan upprätthållas vid övergången till år 2000.

Försvarsutskottet konstaterar att regeringen, i skrivelsen om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred (skr. 1998/99:33), anser att frågan angående IT-omställning inför år 2000 måste ges högsta prioritet liksom att riksdagen måste informeras om utvecklingen. Enligt försvarsutskottets mening är det synnerligen viktigt att prioritera och vidta åtgärder inom kritiska system och skapa erforderlig beredskap inom viktiga samhällsfunktioner. Försvarsutskottet räknar därför med att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder om allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner kan befaras i samband med övergången till år 2000.

Mot denna bakgrund finner försvarsutskottet inte anledning att nu föreslå riksdagen att bifalla motionerna T9 (m), T11 (kd) yrkande 1 och T12 (mp) yrkande 2.

3.5 Trafikutskottets ställningstagande

3.5.1 Högprioriterad fråga

Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetet med omställningar av IT-system inför år 2000 är mycket viktigt och måste ges högsta prioritet. Omställningsarbetet måste ske målmedvetet och kraftfullt inom alla samhällssektorer. Det är därför nödvändigt att myndigheter, kommuner, landsting, företag och organisationer ägnar frågan största möjliga uppmärksamhet. Trafikutskottet anser sålunda i likhet med försvarsutskottet att sekelskiftes Anpassningen av datasystem och andra system som innehåller datorstyrd elektronik är en ytterst angelägen fråga som bör prioriteras av statsmakterna och av ansvariga i samhället i övrigt.

Mot bakgrund av år 2000-frågans komplexitet och omfattning är, som framhålls i motion T9 (m), lednings- och organisationsfrågorna av stor betydelse i arbetet med att genomföra ett effektivt och framgångsrikt omställningsarbete. Utskottet anser att den som är ansvarig för en viss verksamhet i princip även bör vara ansvarig för att driva 2000-omställningsarbetet. Det skapar tydlighet och klara ansvarsgränser. Genom regeringens överordnade uppföljnings- och samordningsarbete och de fortlöpande redovisningarna till riksdagen ges samtidigt förutsättningar för en samlad och målmedveten nationell samsyn.

Staten har framför allt ett ansvar att se till att den egna verksamheten fungerar så störningsfritt som möjligt. Alla myndigheter har därför fått i uppgift att åtgärda 2000-frågan inom sitt område. Statskontoret skall följa myndigheternas arbete med IT-omställningar och kvartalsvis rapportera till regeringen. Genom tillsyns- och sektorsmyndigheterna har staten ett övergripande ansvar för att samhällsviktiga funktioner såsom totalförsvaret, räddningstjänst, hälso- och sjukvård, telekommunikationer, transporter, finansiella tjänster samt energi- och vattenförsörjning fungerar. Energi- och värmeförsörjning, telekommunikationer samt vattenförsörjning är särskilt prioriterade områden.

Som framhålls i regeringens skrivelse omfattar dock många funktioner såväl offentlig som privat verksamhet vilket innebär att ansvaret för dessa verksamheter delas mellan staten och ett stort antal andra aktörer. Ansvaret för att verksamheterna i företag, myndigheter och andra organisationer fungerar ligger ytterst även i denna fråga på verksamhetsledningarna.

Utskottet vill i sammanhanget även hänvisa till de insatser som IT-kommissionen påbörjat för att skapa uppmärksamhet kring 2000-frågan. Regeringen har också tillkallat en särskild delegation – År 2000-delegationen – som ett samverkansorgan mellan privat och offentlig sektor för frågor rörande omställningen (dir. 1998:10). Delegationen följer och analyserar arbetet med anpassningen inför år 2000 och utvärderar löpande hur arbetet i de olika samhällssektorerna fortlöper. En särskilt viktig uppgift för delegationen är att informera och stödja små och medelstora företag vilka tidigare har identifierats som en riskgrupp. Delegationen sprider också kunskap och information till berörda i samhället samt lämnar analyser och iakttagelser löpande till regeringen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion T9 (m).

3.5.3 Omställningsarbetet inom olika samhällssektorer

Utskottet övergår därefter till det omställningsarbete som pågår av IT-system inom olika samhällssektorer inför år 2000. Som uppmärksammas i flera motionsyrkanden finns det ett antal samhällsområden där IT-omställningen inför år 2000 är av särskild betydelse.

Det gäller bl.a. *elförsörjning och telekommunikationer*. Samhällets stora beroende av tekniska system inom viktiga infrastrukturområden gör att svåra störningar snabbt kan medföra allvarliga konsekvenser för samhällets funktionsförmåga. Utskottet anser att det finns all anledning att med största upp-

märksamhet följa utvecklingen inom dessa områden. Trafikutskottet förutsätter i likhet med försvarsutskottet att regeringen i nästa skrivelse till riksdagen redovisar vilka åtgärder den har vidtagit eller kommer att vidta för att avhjälpa eventuella brister.

Som framhålls i motion T11 (kd) yrkande 1 har *kommunerna* en nyckelroll i omställningsarbetet. Kommuner och landsting ansvarar som huvudmän för flera samhällsviktiga funktioner. Utskottet vill understryka att det i kommunernas och landstingens roller som huvudmän ligger ett helhetsansvar för anpassningsarbetet och 2000-säkringen inom respektive samhällsfunktion. För omställningsarbetet är det vidare viktigt som anges i motionen att man försöker hitta gemensamma lösningar på problem och att information härom sprids.

Beträffande de *finansiella systemen* som behandlas i motion T11 (kd) yrkande 2 framgår av regeringens skrivelse att först när anpassningsåtgärderna testats kan man få kunskap om vilka svårigheter som kan uppstå. Det är därför ytterst angeläget att testverksamheten kommer i gång snarast. Finansinspektionens rapport i april 1999 bör därför, som framhålls i regeringens skrivelse, innehålla en analys av institutens testresultat. Vidare är det av stor vikt att analyser av motpartsrisker (kunder, leverantörer etc.) genomförs i större utsträckning och att beredningsplaner förbereds i de finansiella instituten. Regeringen stödjer Finansinspektionens ansträngning att följa upp detta i särskild ordning. Alla styrelser och revisorer i finansiella institut skall vara väl informerade om anpassningsbehovet. Där detta inte skett bör information och analys intensifieras. Utskottet förutsätter att regeringen i enlighet med vad som anförs i den aktuella motionen redovisar det fortsatta omställningsarbetet inom de finansiella systemen i samband med nästa avrapportering till riksdagen.

Utskottet delar uppfattningen i motion T11 (kd) yrkande 4 om *hälso- och sjukvårdens* stora betydelse i samhället och att patientsäkerheten inte får äventyras. Det är därför ytterst angeläget att viktiga system inom sektorn anpassas till skiftet till år 2000. Av regeringens skrivelse framgår att tempot i anpassningsarbetet behöver höjas hos vissa sjukvårdshuvudmän för att skapa garantier att nödvändiga anpassningar av system hinner genomföras. Vidare anges att eftersom alla risker i hälso- och sjukvården inte kan förutses är det viktigt att sjukvårdshuvudmännen ser över sin beredningsorganisation och testar reservrutiner för att på så sätt minska följderna av eventuella störningar. Utskottet vill vidare hänvisa till att Landstingsförbundet bedriver ett omfattande arbete med sekelskiftes Anpassningen. Syftet med Landstingsförbundets arbete är att underlätta och stödja landstingens arbete med att anpassa IT-stödet till år 2000.

Med anledning av regeringens skrivelse och vad som ovan anförts förutsätter utskottet att regeringen vid nästa redovisning till riksdagen särskilt behandlar hälso- och sjukvården och de frågor som motionärerna har uppmärksammat.

Beträffande motion T11 (kd) yrkande 5 om *konsumenterna och IT-omställningen* vill utskottet hänvisa till att enligt regeringens skrivelse be-

döms det som särskilt angeläget att varje producent och leverantör av t.ex. datorer eller finansiella tjänster samt post- och telekommunikationer upplyser brukare om hur produkter kommer att fungera och tjänster tillhandahållas även efter skiftet. Därvid bör information ges om hur man skall försöka bemästra de svårigheter som kan uppstå. Informationen kan också, påpekas det i skrivelsen, avse vilka rättigheter konsumenterna har enligt t.ex. konsumentköplagen om en dator fallerar eller hur deras TV- och videoapparater eller hushållsapparater kan påverkas av IT-omställningen.

Utskottet vill vidare hänvisa till att År 2000-delegationen planerar en omfattande informationskampanj till allmänheten. Kampanjen kommer att omfatta mer specifika konsumentfrågor, såsom vad som gäller när en konsument köpt en kapitalvara som inte fungerar när skiftet till år 2000 sker. Konsumentverket som den huvudansvariga myndigheten på konsumentområdet spelar vidare en viktig roll i dessa sammanhang. Information kommer att finnas på verkets hemsida. Myndigheten kommer också i år att göra särskilda informationsinsatser riktade till kommunernas konsumentvägledare. I sammanhanget kan nämnas att År 2000-delegationen avser att inrätta en informationstjänst (Helpdesk) dit allmänhet, företag m.fl. kan vända sig med frågor. Vidare planeras en särskild år 2000-dag i TV.

Som ovan redovisats görs eller planeras omfattande insatser av informationskaraktär för att försöka upplysa brukare och konsumenter om de problem som kan uppkomma. Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av att producenter och leverantörer tar ansvar för att försöka bemästra de svårigheter som kan uppstå.

Utskottet förutsätter att omställningsarbetet inför millennieskiftet bedrivs så effektivt och kraftfullt att skador och därmed förknippade anspråk på *försäkringssystemen* i största möjliga utsträckning undviks. Utskottet anser att det är angeläget att klarhet skapas om vad som gäller i försäkringssammanhang.

Enligt vad utskottet erfarit anser flertalet försäkringsbolag att skador på produkter till följd av datumfel inte är försäkringsbara. När det gäller privatförsäkringar visar dock en jämförelse mellan de fyra största bolagen, som täcker 80–85 % av marknaden, att det finns stora skillnader. Vissa företag ersätter inte fel på grund av datumfel medan andra tillämpar en förhöjd självrisk eller klargör att försäkringen gäller utan undantag. Samtliga försäkringsbolag avser dock att ersätta indirekta fel som uppstår på produkter till följd av datumfel, t.ex. brandskador. I sammanhanget kan nämnas att om inte försäkringen gäller så kan andra möjligheter finnas för konsumenten att få skadan avhjälpd, t.ex. genom garantiåtaganden enligt konsumentköplagen.

Beträffande företagsförsäkringar bedömer flertalet i Sverige verksamma försäkringsbolag att anpassning och kontroll av datorfunktioner är normalt underhåll. Skador på utrustning som beror på bristande underhåll är, liksom slitage, inte försäkringsbara. I likhet med vad som gäller för privatförsäkringar gäller att brandskada, inklusive avbrott, ersätts om den orsakats av datumfel. Vissa försäkringsbolag har också aviserat en möjlighet att medge skydd om kunden kan visa att lämpliga skadeförebyggande åtgärder är vidtagna.

Utskottet vill vidare erinra om att Konsumentverket har inlett förhandlingar med försäkringsbranschen som främst syftar till att säkerställa att försäkringsbolagen tydligt informerar om eventuella undantag för skador som har samband med IT-omställningen. Konsumenternas Försäkringsbyrå, som har till uppgift att bl.a. besvara privatpersoners frågor, kartlägger för närvarande försäkringsbolagens villkor för skador till följd av datumfel när det gäller privatförsäkringar. Konsumentverket följer även frågan genom att kartlägga vilka problem som kan bli aktuella för konsumenterna och vilket rättsligt skydd de har om de skulle drabbas av skador som har samband med övergången till år 2000. Vidare kan nämnas att tillsynsmyndigheten för försäkringsföretagen, Finansinspektionen, i sin rapport *Den finansiella sektorn och informationssystemen inför år 2000* angett att det för försäkringsindustrin är en viktig del av anpassningsarbetet inför år 2000 att göra en översyn av försäkringsvillkor och att tydliggöra för kunderna försäkringarnas omfattning.

Utskottet anser det angeläget att ökad tydlighet skapas om villkor för de eventuella krav på ersättning för direkta eller indirekta skador som kan bli en följd av övergången till år 2000. Utskottet förutsätter därför att regeringen i nästa avrapportering av omställningsarbetet till riksdagen redovisar en beskrivning av de försäkringsmässiga konsekvenserna av millennieskiftet.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts om pågående och planerade insatser samt med hänvisning till regeringens aviserade rapportering av den fortsatta IT-omställningen i samhället avstyrker utskottet motionerna T10 (m, s, v, kd, c, fp) och T11 (kd). Utskottet bedömer att syftet med motionsyrkandena torde bli tillgodosett.

3.5.4 Kostnader, redovisning och avställning av kärnkraftsreaktorer

Utskottet övergår därefter till motion T12 (mp) och *statens kostnader för IT-omställningen* (yrkande 1). I regeringens skrivelse uppskattas de totala kostnaderna för omställningsarbetet till 1,1 miljard kronor. Som regeringen framhåller grundas dock beräkningen på ett ofullständigt underlag. Nästan hälften av de statliga myndigheterna har ännu inte gjort några fullständiga kostnadsuppskattningar. Av skrivelsen framgår vidare att regeringen bedömer att kostnaderna för omställningen kan finansieras av myndigheterna inom deras befintliga anslagsramar.

Statskontoret har därefter i en lägesrapport från januari 1999 uppskattat de totala kostnaderna för omställningsarbetet inom staten till 1,3 miljarder kronor. Även om uppgiften inte grundas på ett fullständig redovisning från alla myndigheter bedöms att samtliga myndigheter som har mer väsentliga kostnader för IT-omställningen har inräknats.

Utskottet anser att det är svårt att uppskatta kostnaderna för omställningsarbetet inom hela den statliga sektorn. Med hänsyn till att kostnaderna för samtliga myndigheter med mer omfattande IT-verksamhet numera har beaktats bör dock den senast angivna kostnadsuppgiften kunna bedömas som relativt säker. Utskottet vill vidare betona att arbetet med IT-omställningar inför skiftet till år 2000 inte enbart är av negativ karaktär. IT-omställningarna bidrar bl.a. till moderniseringar och investeringar i nya program och produk-

ter, vilket medför bättre fungerande verksamhet och ökad säkerhet. Omställningsarbetet leder också till att verksamhetsledningarna får ökad kunskap om sina produktionsresurser och om IT-frågor i allmänhet. Det betyder att kostnaderna för IT-omställningen även delvis kan betraktas som en investering för framtiden.

När det gäller omställningskostnadernas finansiering har utskottet inga invändningar mot principen att kostnaderna bör inrymmas i myndigheternas ordinarie anslagsramar. Utskottet förutsätter att regeringen i den aviserade återrapporteringen till riksdagen redovisar om särskilda medelsbehov skulle uppstå till följd av omställningsarbetet och anknytande beredskapsåtgärder.

Beträffande motionärernas önskemål om att ta del av en *redovisning* av hur regeringen avser att agera om IT-omställningen uppvisar brister (yrkande 2) konstaterar utskottet att detta önskemål överensstämmer med regeringens avsikt. Enligt skrivelsen avser sålunda regeringen att lämna en ny redovisning till riksdagen före halvårsskiftet 1999 och vid behov en ytterligare redovisning före årsskiftet 1999/2000.

Slutligen när det gäller *säkerheten vid kärnkraftsverken* som behandlas i motion T12 (mp) yrkande 3 framgår av regeringens skrivelse att omställningen till år 2000 inte förväntas innebära något hot. Vidare redovisas att åtgärder kommer att vidtas för att minimera risken för driftstörningar.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion T12 (mp).

3.5.5 Personnummer

Utskottet konstaterar i likhet med vad som framhålls i motion T8 (v) att systemet med personnummer har stor betydelse för en rad samhällssystem. Det är därför nödvändigt att personnummerhanteringen fungerar effektivt och störningsfritt.

Sedan den 1 januari 1998 gäller enligt folkbokföringslagen (1991:481) att för varje folkbokförd person skall ett personnummer fastställas som identitetsbeteckning. Personnumret innehåller födelsetid, födelsenummer och kontrollsiffra. Födelsetiden anges med sex siffror, två för året, två för månaden och två för dagen i nu nämnd ordning. Födelsenumret består av tre siffror och är udda för män och jämnt för kvinnor. Mellan födelsetiden och födelsenumret sätts ett bindestreck som byts mot ett plustecken det år en person fyller 100 år. Om det inte är obehövt skall födelsetiden i personnumret lagras med åtta siffror i register som förs med hjälp av automatisk databehandling – fyra för året, två för månaden och två för dagen.

Utskottet konstaterar därmed att för personnummer i samhällsviktiga system baserade på IT-teknik skall århundraden anges med fyra siffror. Syftet med motion T8 (v) synes därmed vara tillgodosett. Motionsyrkandet avstyrks.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000 till handlingarna.

Utskottet hemställer

Informationssamhället inför 2000-talet

1. beträffande *övergripande utgångspunkter*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T803 yrkandena 1, 6, 7 och 11, 1998/99:T808 yrkande 2, 1998/99:T813 yrkande 1, 1998/99:T818 yrkandena 1, 13 och 14 och 1998/99:K282 yrkande 3,

res. 1 (m)

res. 2 (v)

res. 3 (c)

2. beträffande *bredbandsutbyggnad m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T2, 1998/99:T214 yrkande 17, 1998/99:T227 yrkande 5, 1998/99:T231 yrkande 9, 1998/99:T801 yrkande 2, 1998/99:T808 yrkande 1, 1998/99:T811, 1998/99:T813 yrkande 2, 1998/99:T814, 1998/99:T818 yrkande 2, 1998/99:K231 yrkandena 7 och 9, 1998/99:K282 yrkande 6, 1998/99:N237 yrkande 5 och 1998/99:N335 yrkande 6,

res. 4 (m, kd, fp)

res. 5 (v)

res. 6 (c)

3. beträffande *prissättning*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T201 yrkande 1, 1998/99:T223 yrkande 7, 1998/99:T231 yrkande 10, 1998/99:T801 yrkande 1, 1998/99:T807, 1998/99:T812, 1998/99:N275 yrkande 8 och 1998/99:N337 yrkande 4,

res. 7 (kd, c)

4. beträffande *domännamn*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T818 yrkande 11,

res. 8 (m)

5. beträffande *utbildningsinsatser*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T1 yrkande 1,

6. beträffande *äldre och funktionshindrade*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T809 yrkande 5 och 1998/99:K231 yrkande 8,

7. beträffande *virtuella företag*

att riksdagen avslår motion 1997/98:T808 yrkande 3,

8. beträffande *konsumentfrågor*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T1 yrkande 3,

9. beträffande *kartläggning och redovisning*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T1 yrkande 2 och 1998/99:T809 yrkande 8,

10. beträffande *hälsorisker med elektromagnetisk strålning från mobiltelefoner*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T810,

11. beträffande *regeringens skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet*

att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1998/99:2 till handlingarna,

Elektronisk handel

12. beträffande *reformarbetets inriktning*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T809 yrkande 9 och 1998/99:T818 yrkande 12,

res. 9 (m)

13. beträffande *småföretagens utvecklingsmöjligheter*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T808 yrkande 6,

14. beträffande *konsekvenser av elektronisk handel*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T808 yrkande 7,

15. beträffande *kryptering och digitala signaturer*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T802, 1998/99:T805, 1998/99:T808 yrkandena 4 och 5, 1998/99:T809 yrkande 4 och 1998/99:T818 yrkande 10,

16. beträffande *regeringens skrivelse 1997/98:190 Elektronisk handel*

att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1997/98:190 till handlingarna,

IT-omställningen i samhället inför år 2000

17. beträffande *2000-arbetets ledning och organisation*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T9,

res. 10 (m)

18. beträffande *omställningsarbetet inom olika samhällssektorer*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:T10 och 1998/99:T11,

19. beträffande *kostnader, redovisning och avställning av kärnkraftsreaktorer*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T12,

res. 11 (mp)

20. beträffande *personnummer*

att riksdagen avslår motion 1998/99:T8,

21. beträffande *regeringens skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000*

att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1998/99:40 till handlingarna.

Stockholm den 2 mars 1999

På trafikutskottets vägnar

Monica Öhman

I beslutet har deltagit: Monica Öhman (s), Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Jarl Lander (s), Hans Stenberg (s), Karin Svensson Smith (v), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Krister Örnfjäder (s), Lars Björkman (m), Monica Green (s), Tuve Skånberg (kd), Birgitta Wistrand (m), Mikael Johansson (mp), Kenth Skårvik (fp), Claes-Göran Brandin (s) och Sture Arnesson (v).

Reservationer

1. Övergripande utgångspunkter (mom. 1)

Per-Richard Molén (m), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m) och Birgitta Wistrand (m) anför:

Vi anser att som mål för IT-politiken bör gälla att Sverige senast år 2010 skall vara en av den globala utvecklingens främsta nationer när det gäller varje del av utnyttjandet av IT. I stället för att inrikta politiken på regleringar, likformighet och stora nationella enhetsprogram måste politiken göra det lättare för människor och företag att utvecklas i det samhälle som nu successivt ersätter industrisamhället.

Det betyder att statens verksamhet snabbt bör anpassas till IT-samhället. Alla statliga myndigheter, verk och företag bör ha en strategi för användningen av IT som en viktig del i sitt informationsuppdrag till medborgarna och företagen. Det finns däremot ingen anledning för det offentliga att driva kommersiella webbplatser och därmed konkurrera med privata aktörer. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag till samlade riktlinjer för webbaserad information och användningen av Internet för kommunikation med medborgarna.

Vi anser även att det är oklart vem som i regeringen har ansvar för IT-frågan. Sverige har de senaste åren tappat farten i introduktionen av informationstekniken på olika samhällsområden.

Det är framför allt tre uppgifter som nu bör sättas i förgrunden, nämligen att skolan ges tillgång till informationsteknikens alla möjligheter, att den offentliga förvaltningen görs effektivare och öppnare samt att sekelskiftesövergången ombesörjs på ett kompetent och ansvarsfullt sätt. Kan inte regeringen leda IT-kommissionen så att dessa centrala uppgifter sköts på ett tillfredsställande sätt bör IT-kommissionen ersättas av ett organ med ett entydigt mandat och med nödvändiga resurser för att kunna skapa inspiration och ledning för Sveriges användning av informationstekniken.

Vi vill även erinra om att Telias infrastruktur har byggts upp med avgifter som erlagts av telekunderna. Den monopolställning som Telia har genom att förfoga över detta nät utgör en effektiv spärr för konkurrerande företag att erbjuda liknande tjänster. Vi förordar därför att andra operatörer ges ökade möjligheter att i konkurrens utnyttja nätet.

I övriga delar av detta avsnitt delar vi majoritetens uppfattning.

Vi anser att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *övergripande utgångspunkter*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T818 yrkandena 1, 13 och 14, 1998/99:T813 yrkande 1 och 1998/99:K282 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1998/99:T803 yrkandena 1, 6, 7 och 11 samt 1998/99:T808 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

2. Övergripande utgångspunkter (mom. 1)

Karin Svensson Smith (v) och Sture Arnesson (v) anför:

Vi anser att det stora problemet inom IT-området är de skillnader som finns i tillgång och användning av IT mellan människor från olika socialgrupper, mellan män och kvinnor, mellan människor i olika åldrar, mellan funktionshindrade och icke funktionshindrade, mellan hög- och lågutbildade och mellan storstadsbor och glesbygdsbor. Att utjämna klyftor mellan olika samhällsgrupper bör därför vara ett av de prioriterade områdena inom IT-politiken.

Vi anser vidare att den nationella IT-strategin bör tillföras målet att främja och påskynda utvecklingen av det ekologiskt uthålliga samhället. IT öppnar möjligheter vad gäller hushållningen av varor. Pappersåtgången kan minskas drastiskt. Elektronisk dokumenthantering, ökad användning av elektronisk post, elektroniska konferenser och annan informationsteknik kan ge lägre miljöbelastning än om motsvarande funktioner hanteras med äldre teknik. Även behovet av lokaler minskar eftersom lager, arkivrum, kontorsytor, etc. kan göras mindre. Ökat hemarbete leder till ett ökat utnyttjande av befintliga byggnader. Framför allt kan utökad IT-användning ge en väsentlig minskning av transportbehovet, vilket ger stora miljövinster eftersom transportsektorn är den sektor som ger störst negativ påverkan på miljön. Ur miljösynpunkt är detta välkommet eftersom energiåtgång och materialåtgång per capita minskar.

Staten har i allmänhet stått för finansieringen av en stor del av den utbildning och forskning som utgör företagets intellektuella kapital. Eftersom det sällan är privatekonomiskt lönsamt att satsa på sådan utbildning och forskning som i första hand kommer till kollektiv nytta är det nödvändigt att stat och kommuner tar på sig detta ansvar. Men det är också ett samhälleligt slöseri – och en orättvisa gentemot skattebetalarna – att delar av detta kapital utan vidare kan monopoliseras av ett privatägt företag och dess aktieägare. Staten borde därför bli bättre på att själv söka patent och ta in royalties på de nya idéer och produkter som tas fram i den skattefinansierade forskningen. Men självklart skall staten också se till att de kunskaper som tas fram med skattemedel kommer hela samhället – både företag och enskilda – till godo.

Staten kan bara i en mycket begränsad omfattning styra den trafik som går på de elektroniska vägarna. Men man borde kunna använda sitt ägande i sina olika IT-företag till att skapa ett slags motsvarighet till Statens banverk på IT-området. Det måste vara en politisk uppgift att se till att tillgängligheten till de olika näten inte förbehålls en informationsteknisk elit utan att alla kan

använda den nya tekniken till rimliga kostnader. Principen bör vara politiskt ansvar och samhällsägande för maximal tillgänglighet och stor frihet för den enskilde att använda denna samhällsliga teknik. Staten bör således aktivera sitt ägande i sina IT-relaterade företag – och inte sälja ut de strategiska tillgångarna. Mot denna bakgrund bör en utredning tillsättas om att inrätta en motsvarighet till Banverket på IT-området, Statens databanverk.

I övriga delar av detta avsnitt delar vi majoritetens uppfattning.

Vi anser att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande övergripande utgångspunkter*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T803 yrkandena 1, 6, 7 och 11 samt med avslag på motionerna 1998/99:T808 yrkande 2, 1998/99:T818 yrkandena 1, 13 och 14, 1998/99:T813 yrkande 1 och 1998/99:K282 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. Övergripande utgångspunkter (mom. 1)

Sven Bergström (c) anför:

Jag anser att informationstekniken kan bidra såväl till en positiv utveckling inom alla samhällsområden samtidigt som den riskerar att leda till att nya klyftor skapas. Vilken effekt som blir dominerande beror till stor del på den strategi som riksdagen formulerar. Ett fundamentalt krav är att klara och tydliga spelregler utformas för marknadens aktörer. Grunden för reglerna bör vara att främja konkurrens och jämförbarhet mellan olika operatörer för att sätta konsumentens behov och intressen främst. För att främja konkurrensen bör därför en översyn göras av telelagen så att Post- och telestyrelsen får effektiva sanktionsinstrument i det fall deras synpunkter på hur konkurrensen hanteras inte efterlevs.

I övriga delar av detta avsnitt delar vi majoritetens uppfattning.

Jag anser att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande övergripande utgångspunkter*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T808 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1998/99:T803 yrkandena 1, 6, 7 och 11, 1998/99:T813 yrkande 1, 1998/99:T818 yrkandena 1, 13 och 14 och 1998/99:K282 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

4. Bredbandsutbyggnad m.m. (mom. 2)

Per-Richard Molén (m), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m), Tuve Skånberg (kd), Birgitta Wistrand (m) och Kenth Skårvik (fp) anför:

Vi anser att staten bör ha som huvuduppgift att garantera informationsteknikens infrastruktur och se till att möjligheter till snabb kommunikation finns i hela landet. Det innebär att bredbandsuppkoppling skall vara möjlig för företag och hushåll i hela Sverige till en rimlig kostnad. Infrastrukturut-

byggnaden bör i första hand ske på marknadens villkor. Staten har ett särskilt ansvar att driva utvecklingen snabbare på tre områden. Det handlar om skolan, vården och glesbygden. För att kunna utveckla bruket av informationstekniken bör landets samtliga grund- och gymnasieskolor vara uppkopplade med bredbandsförbindelser så att videokonferenser möjliggörs senast år 2000. För glesbygd, särskilt i Norrland, kan det bli nödvändigt att lämna särskilt stöd för uppkoppling. Stödet skall i så fall vara begränsat till nödvändig infrastruktur och den tekniska lösning som väljs skall bestämmas lokalt.

Aktörerna på marknaden bör kunna bygga huvuddelen av näten på kommersiella grunder. Staten har därmed endast ett ansvar i de fall där ingen utbyggnad annars skulle komma till stånd. Staten bör dock varken bygga, äga eller driva bredbandsnäten utan i stället handla upp bredbandskommunikation av privata aktörer. Tekniken för att ge alla landets skolor, hushåll och företag tillgång till bredbandskommunikation kan komma att variera. Befolkningsunderlag och avstånd kommer att styra vilka tekniska lösningar – radio, satellit, optokabel, elnät eller mobiltelefoninät – som väljs. Vidare bör prövas möjligheten att stimulera och påskynda en utbyggnad genom att införa möjlighet för hushållen att få göra ROT-avdrag för att dra in bredbandsförbindelse i hemmen.

Vi anser att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *bredbandsutbyggnad m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T813 yrkande 2, 1998/99:T818 yrkande 2 och 1998/99:K282 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1998/99:T2, 1998/99:T214 yrkande 17, 1998/99:T227 yrkande 5, 1998/99:T231 yrkande 9, 1998/99:T801 yrkande 2, 1998/99:T808 yrkande 1, 1998/99:T811, 1998/99:T814, 1998/99:K231 yrkandena 7 och 9, 1998/99:N237 yrkande 5 och 1998/99:N335 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

5. Bredbandsutbyggnad m.m. (mom. 2)

Karin Svensson Smith (v) och Sture Arnesson (v) anför:

Vi anser att hela befolkningen bör få tillgång till IT. Staten bör därför ge Telia i uppdrag att utreda vad ett fibernät till alla företag i landet skulle kosta. Telia bör samtidigt ges i uppdrag att utreda kostnaden för ett fibernät till alla hushåll i landet. För att förnya strukturen och påskynda fiberutbyggnaden till hushållen bör möjlighet införas till s.k. ROT-avdrag.

Vi anser vidare att det behövs en förbättrad samordning mellan IT-projekt som finansieras offentligt respektive marknadsmässigt.

Vi anser att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *bredbandsutbyggnad m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:N335 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1998/99:T2, 1998/99:T214 yrkande 17, 1998/99:T227 yrkande 5, 1998/99:T231 yrkande 9, 1998/99:T801 yrkande 2, 1998/99:T808 yrkande 1, 1998/99:T811, 1998/99:T813 yrkande 2, 1998/99:T814, 1998/99:T818 yrkande 2, 1998/99:K231 yrkandena 7 och 9, 1998/99:K282 yrkande 6 och 1998/99:N237 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

6. Bredbandsutbyggnad m.m. (mom. 2)

Sven Bergström (c) anför:

Jag anser att informationstekniken skall komma alla till del, oavsett kön, ålder, social och ekonomisk bakgrund eller var man bor i landet. En strategi för detta innebär bl.a. satsningar på att bygga ut infrastrukturen i hela landet. Genom bredbandskommunikation i alla delar av landet ökar möjligheten för företag att etablera sig utanför de tätbefolkade områdena runt storstäderna. En förutsättning för att detta skall ske är att kommunikationen sker med samma prestanda och på lika ekonomiska villkor i hela landet.

Traditionellt har staten tagit ansvar för landets infrastruktur och de stora satsningar som gjorts. Centerpartiet menar att staten inte helt kan frångå sig ansvaret för utbyggnad av en digital infrastruktur. Ett statligt ansvarstagande innebär också en garanti för allas tillgång till infrastrukturen på lika villkor.

Den snabbaste tillgängliga tekniken i dag är fiberoptiska förbindelser. Centerpartiet menar att mycket talar för att en snabb utbyggnad av fiber till hemmen skulle kunna bidra till ett tekniskt språng som leder till utveckling och förbättrad konkurrenskraft i hela landet. En tänkt utbyggnad av fiber till hemmen skulle innebära att staten tog ett ansvar för att bygga den finmaskiga digitala infrastrukturen – de elektroniska grusvägarna – till varje hem och arbetsplats. Marknadens aktörer bör därefter få konkurrera om trafiken på förbindelser mellan knutpunkter dit hushållen ansluts – de digitala motorvägarna. Jag förordar mot denna bakgrund att regeringen låter utreda hur en utbyggnad av ett finmaskigt fibernät kan ske och till vilken kostnad.

Jag anser att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *bredbandsutbyggnad m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T214 yrkande 17 och 1998/99:T808 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:T2, 1998/99:T227 yrkande 5, 1998/99:T231 yrkande 9, 1998/99:T801 yrkande 2, 1998/99:T811, 1998/99:T813 yrkande 2, 1998/99:T814, 1998/99:T818 yrkande 2, 1998/99:K231 yrkandena 7 och 9, 1998/99:K282 yrkande 6, 1998/99:N237 yrkande 5 och 1998/99:N335 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Sven Bergström (c), Johnny Gylling (kd) och Tuve Skånberg (kd) anför:

Vi anser att en snabb utbyggnad av den elektroniska infrastrukturen måste prioriteras. De är en viktig förutsättning för att skapa fler arbetstillfällen över hela landet. Snabba IT-förbindelser ger möjligheter för distansarbete och småföretagare att bo och arbeta även på landsbygd och i glesbygd. I avvaktan på ett nationellt nät av fiberoptiska förbindelser kommer dock andra tekniker att behövas som ISDN eller liknande. Fortfarande är det dock ca 15 % av Telias kunder som inte erbjuds ISDN till rimlig kostnad. Exempelvis kan en ISDN-anslutning 35 km från Visby kosta 40 000 kr vilket kan jämföras med ett anslutningspris på under 2 000 kr i Stockholm. I extremfall kan priset på en ISDN-installation uppgå till 60 000 kr.

Vi bedömer att dessa prisskillnader är orimliga. ISDN eller motsvarande bör göras tillgängligt för alla på lika villkor, dvs. anslutningsavgiften bör vara densamma över hela landet. Vidare bör en likvärdig prissättning på tele- och kommunikationstjänster finnas i hela landet.

Vi anser att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *prissättning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:T201 yrkande 1, 1998/99:T223 yrkande 7, 1998/99:T801 yrkande 1, 1998/99:T807, 1998/99:T812, 1998/99:N275 yrkande 8 och 1998/99:N337 yrkande 4 samt med anledning av motion 1998/99:T231 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

8. Domännamn (mom. 4)

Per-Richard Molén (m), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m) och Birgitta Wistrand (m) anför:

Vi anser att den nuvarande organisationen för domännamshantering i Sverige är väl anpassad till marknadens krav och fungerar väl. Statskontoret har också i en utredning år 1997 om Internet angett att regelverket för hanteringen av domännamn för toppdomänen .se är tillfyllest. Statskontoret bedömde vidare att organisationen för domännamshantering har förutsättningar att fungera bra. I sammanhanget kan tillfogas att varken NIC-SE eller dess ägare II-stiftelsen är vinstdrivande och att det inte finns några privata ägarintressen. Eventuellt överskott som inte fonderas avses användas för forskning och utveckling av Internet i Sverige.

Vi anser mot denna bakgrund att det inte behövs någon ytterligare reglering av den svenska domänen .se. Risken är uppenbar att en omfattande reglering skulle innebära att utvecklingen stannar av. Det betyder att det nu pågående utredningsarbetet om domännamshantering bör avbrytas. Vi vill vidare framhålla att det är mycket angeläget att Sverige internationellt arbetar för att utvecklingen av Internet sker på användarnas villkor och att eventuell lagstiftning och myndighetskontroll begränsas. Vår bedömning är att det skulle vara förödande för .se-domänen om vi avviker från internationell praxis.

Vi anser att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *domännamn*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T818 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

9. Reformarbetets inriktning (mom. 12)

Per-Richard Molén (m), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m) och Birgitta Wistrand (m) anför:

Vi anser att den elektroniska handeln kan bidra till många välfärdsvinster samt i flera fall även till miljövinster. Det är därför av vikt att förutsättningar skapas för en effektiv elektronisk handel. Regeringens ”vänta-och-se-attityd” till elektronisk handel riskerar dock att medföra att vissa handelssituationer kommer att omfattas av ett juridiskt vakuum där ingen vet vad som gäller. Det innebär att lagstiftaren frånhänder sig möjligheten att på ett tidigt stadium skapa tydliga förutsättningar för handeln och därmed också riskerar att utvecklingen avstannar på grund av det osäkra läget.

Vi förordar i stället att ett målmedvetet reformeringsarbete påbörjas omedelbart och att resultatet av detta arbete anpassas till en fortsatt utveckling av den elektroniska handeln. Vi vill vidare påtala att lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter utgör en allvarlig inskränkning i det personliga integritetsskyddet som på intet sätt kan motiveras med eventuella risker för skatteundrandragande. Regeringen bör därför föreslå förändringar av denna lag.

Vi anser att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *reformarbetets inriktning*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T818 yrkande 12 och med anledning av motion 1998/99:T809 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

10. 2000-arbetets ledning och organisation (mom. 17)

Per-Richard Molén (m), Tom Heyman (m), Lars Björkman (m) och Birgitta Wistrand (m) anför:

Vi bedömer att osäkerheten om riskerna och konsekvenserna av 2000-problematiken fortfarande är alldeles för stor. Säkerhetsfrågor och beredskap för infrastruktur inom kritiska områden som elförsörjning och telekommunikationer måste ges högsta prioritet. Tidsfristen är nu mycket kort och tillgången till IT-kompetens, framför allt vad gäller de äldre systemen, är begränsad. Det gäller att koncentrera all tillgänglig kompetens och kraft på säkerhetsarbetet för att begränsa säkerhetsrisker, minska sårbarheten och bygga upp reservsystem.

Den uppföljning av IT-omställningen inför år 2000 som initierats av regeringen är helt otillräcklig och måste kompletteras med en kraftfull IT-kommission som ges resurser och uppdrag att svara för samordning och

ledning. Regeringen bör därför göra en kraftfull satsning på säkerhetsarbete och säkerhetsstänkande vilken dessutom kommer att utgöra en viktig framtidsinvestering.

Vi anser att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *2000-arbetets ledning och organisation*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

11. Kostnader, redovisning och avställning av kärnkraftsreaktorer (mom. 19)

Mikael Johansson (mp) anför:

Jag anser att regeringens redovisning av kostnaden för IT-omställningen är både knapphändig och osäker. Fortfarande saknas fullständiga uppgifter om kostnaderna för omställningsarbetet för en rad samhällsområden. Vidare gäller att beredskapsåtgärder som kan bli nödvändiga i många fall inte har kostnadsberäknats. De uppgifter som hittills har redovisats har heller inte kompletterats med någon konsekvensbeskrivning som belyser hur den slutliga finansieringen skall lösas eller vilka andra projekt som måste senareläggas. Miljöpartiet kräver därför att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en redovisning av beräknade kostnader inom det statliga området och konsekvenser för statsbudgeten.

Jag konstaterar vidare att det i regeringens skrivelse redovisas uppenbara problem när det gäller styrningen av IT-omställningen. Statskontorets lägesredovisning från januari 1999 bekräftar att arbetet går långsammare än planerat. Flertalet myndigheter är försenade i sitt arbete med provningen av år 2000-säkringen. Statskontoret bedömer också att risken för ytterligare förseningar är betydande. Det är därför högst osannolikt att regeringen verkligen lyckas uppnå driftsklara 2000-säkrade system inom drygt ett halvår som man föresatt sig. Frågan blir då vad regeringen har för beredskap om man skulle stöta på ytterligare problem. Regeringen bör därför under våren 1999 redovisa för riksdagen hur man avser att agera om IT-omställningen under andra halvåret 1999 fortfarande uppvisar brister som gör att säkerheten inom samhällsviktiga funktioner inte kan garanteras.

Miljöpartiet de gröna anser vidare att riskerna för fel i något drift- eller säkerhetspåverkande datasystem i kärnkraftsreaktorerna är väsentligt större vid omslaget till året 2000 än de är normalt. Därför bör de svenska kärnkraftsreaktorerna stängas under timmarna kring årsskiftet 1999/2000.

Jag anser att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *kostnader, redovisning och avställning av kärnkraftsreaktorer*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:T12 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000

Till trafikskottet

Försvarskommittén vill härmed yttra sig över skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000 jämte vissa motioner som väckts med anledning av skrivelsen.

Regeringen

I skrivelsen redovisas av regeringen vidtagna och planerade åtgärder beträffande IT-omställningen inför år 2000. Till grund för regeringens bedömning i skrivelsen ligger de redovisningar som myndigheterna lämnat till regeringen den 1 oktober 1998. Redovisningar skall också lämnas den 1 mars 1999 och den 1 oktober 1999.

Regeringens slutsatser och bedömning av aktuellt läge är att det ökade teknikberoendet i samhället totalt sett har lett till ökad sårbarhet. Ett ytterligare problem är att många samhällsviktiga funktioner inbördes är beroende av varandra. Den sammantagna risken för störningar i samhället är mycket större än den risk som varje samhällsfunktion för sig upplever.

Enligt regeringen har medvetenheten om år 2000-frågan ökat väsentligt hos myndigheternas ledning under det senaste halvåret. De flesta myndigheter tar nu frågan på stort allvar och arbetet med att säkra den egna verksamheten har kommit en god bit på väg.

Med det underlag som finns tillgängligt i dag kan regeringen inte med säkerhet uttala sig om risken för störningar i de för samhället viktigaste sektorerna. Sektorsmyndigheternas arbete med att granska och driva på det fortsatta arbetet, följa upp testresultat samt skapa beredskap för eventuella störningar måste därför högprioriteras under år 1999.

Vissa kommuner har inte kommit tillräckligt långt i arbetet, vilket regeringen bedömer som oroväckande mot bakgrund av kommunernas viktiga uppgifter som distributörer av el, värme och vatten, m.m. Störningar inom kommunerna kan leda till konsekvenser inte bara för deras invånare utan även för samhället i stort.

Regeringen bedömer också bl.a. att medvetenheten på många håll i samhället fortfarande är alltför låg och måste höjas. Inte minst gäller detta små och medelstora företag samt konsumenter. Takten på arbetet med IT-omställningarna måste ökas väsentligt bland små och medelstora företag för att undvika driftstopp och kedjeeffekter. Regeringen kan inte nog poängtera hur viktigt det är att alla – myndigheter, kommuner, landsting, företag, branschorganisationer och andra aktörer – tar sitt ansvar och driver på omställningsarbetet.

Försvarsutskottet behandlar följande yrkanden i de motioner som väckts med anledning av skrivelsen.

I *motion 1998/99:T9* av Per-Richard Molén m.fl. (m) pekar motionärerna bl.a. på den brist på handlingskraft som präglar arbetet med IT-omställningen inför år 2000 ute i kommuner och landsting. Motionärerna understryker därför vikten av att staten inte helt överlämnar ansvaret till kommuner och landsting. Det är ytterst viktigt att en centralt placerad person kan leda och samordna hela det civila samhällets anpassning och tillse att kommunikationen mellan samhällets olika delar fungerar.

I *motion 1998/99:T10* av Inga Berggren m.fl. (m, s, v, kd, c, fp) säger motionärerna att särskilt beträffande elförsörjningen är det nödvändigt att man ligger väl framme tidsmässigt, eftersom alla samhällssektorer och alla företag är beroende av en fungerande elförsörjning. Motionärerna framhåller också att eftersom energisektorn ännu inte synes uppfylla regeringens önskade tidsplan för 2000-arbetet är det nödvändigt att regeringen ställer större krav på elsidans 2000-arbete än vad som ställs på andra samhällssektorer. Regeringen bör snarast tydliggöra för riksdagen hur den avser att agera i frågan.

I *motion 1998/99:T11* av Johnny Gylling m.fl. (kd) pekar motionärerna på kommunernas sena start med IT-omställningen inför år 2000. Detta är allvarligt då kommunerna ansvarar för många viktiga samhällsangelägenheter (*yrkande 1*). Det pekas i motionen också på samhällets sårbarhet om inte eltillförseln fungerar (*yrkande 3*).

I *motion 1998/99:T12* av Mikael Johansson m.fl. (mp) framhålls att i en situation där otillräckliga omställningsåtgärder för samhällsviktiga funktioner identifierats, men där staten förhåller sig passiv, inte kan accepteras. Motionärerna vill därför under våren 1999 ta del av en redovisning av hur regeringen avser att agera om IT-omställningen inför år 2000 under andra halvåret 1999 fortfarande uppvisar brister som gör att samhällsviktiga funktioner inte kan garanteras och därmed hotas vid årsskiftet till år 2000 (*yrkande 2*).

Försvarsutskottet

Försvarsutskottet avser inte att yttra sig över skrivelsens samtliga avsnitt, även om dessa i många delar berör försvarsutskottets beredningsområde. Yttrandet till trafikutskottet kommer att ta upp dels två frågor i skrivelsen som försvarsutskottet vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat och som försvarsutskottet bedömt som särskilt angelägna ur beredskapssynpunkt, nämligen elförsörjning och telekommunikationer, dels försvarsutskottets tidigare principiella uttalanden i frågor rörande IT-omställningen inför år 2000.

I yttrandet behandlar försvarsutskottet endast de motioner som rör ovan angivna avseenden.

Försvarsutskottet delar regeringens uppfattning att elsystemet är ett av de viktigaste infrastruktursystemen som har en stor betydelse för alla andra samhällssektorer. Samhällsutvecklingen har under en lång tid karaktäriserats av ett allmänt tilltagande teknikberoende, särskilt av väl fungerande telekommunikationer och datorsystem. Enligt skrivelsen har detta beroende förstärkts under de senaste decennierna och medfört ett allt större elberoende i samhällsviktiga funktioner och verksamheter. Försvarsutskottet vill i sammanhanget framhålla att samhällets stora beroende av sårbara tekniska system inom viktiga infrastrukturområden gör att svåra störningar snabbt kan medföra allvarliga konsekvenser för samhällets funktionsförmåga.

Försvarsutskottet har vid sin senaste behandling av förmågan inom delfunktionen Elförsörjning och funktionen Telekommunikationer hösten 1998 (prop. 1998/99:1 utg.omr. 6, bet. FöU1 s. 72) konstaterat att det alltjämt från totalförsvarssynpunkt föreligger avgörande brister inom dessa områden. Utskottet såg då mot bakgrund av sina upprepade uttalanden i fråga om den vitala betydelsen av uthållighet inom bl.a. infrastrukturområdena elförsörjning och telekommunikationer med stor oro på att dessa funktioner alltjämt uppvisade avgörande brister i förmågan. Utskottet förutsatte att regeringen noga följer utvecklingen vad avser förmågan inom delfunktionen Elförsörjning och funktionen Telekommunikationer och återkommer till riksdagen med en utförlig redovisning av frågan i samband med 1999 års kontrollstation.

Med anledning av vad regeringen nu redovisar i skrivelsen om läget inom de viktiga samhällsfunktionerna elförsörjning och telekommunikationer bedömer utskottet att det alltjämt finns all anledning att med största uppmärksamhet följa utvecklingen inom dessa områden. Som utskottet ser det torde brister i förmågan inom dessa funktioner ha en negativ effekt på den fredstida beredskapen, vilket torde minska samhällets robusthet mot störningar i samhället i samband med övergången till år 2000.

Försvarsutskottet anser att om brister i förmågan inom delfunktionen Elförsörjning och funktionen Telekommunikationer alltjämt kan komma att konstateras i samband med 1999 års kontrollstation förutsätter utskottet att regeringen också redovisar de åtgärder som den avser att vidta för att avhjälpa dessa brister.

Mot bakgrund av vad utskottet nu anfört anser utskottet att *motionerna T10 (m, s, v, kd, c, fp)* och *T11 (kd) yrkande 3* inte behöver bifallas av riksdagen.

IT inför år 2000

I samband med budgetbehandlingarna hösten 1997 respektive hösten 1998 (bet. 1997/98:FöU1 s. 35–38, bet. 1998/99:FöU1 s. 14–15) har utskottet utförligt behandlat frågan om omställningen av datorsystem m.m. inför år 2000. Utskottet har kunnat konstatera att regeringen vidtagit ett antal åtgärder på området i syfte att förhindra allvarliga samhällsstörningar i samband med övergången till år 2000.

Vid utskottets senaste behandling av frågan hösten 1998 noterade utskottet att frågan om IT-säkerhet inför år 2000 noga följs upp av regeringen. Utskottet bedömde dock att sekelskiftes Anpassningen av datasystem och andra system som innehåller datorstyrd elektronik är en ytterst angelägen fråga och därför fortsatt bör prioriteras av statsmakterna och av ansvariga i samhället i övrigt. Utskottet bedömde också att en stor del av samhällets verksamhet kan komma att påverkas negativt, om brister i systemen inte hunnit åtgärdas i tid. Utskottet förutsatte att regeringen återkommer till riksdagen om regeringen befarar att säkerheten i samhällsviktiga datasystem inte kan upprätthållas vid övergången till år 2000.

Försvarsutskottet vill i sammanhanget uppmärksamma att regeringen i skrivelse (skr. 1998/99:33) Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred bl.a. tar upp frågor om elförsörjning, telekommunikationer och IT-säkerhet. Försvarsutskottet, som för närvarande bereder denna skrivelse, har således anledning att återkomma till dessa frågor ur ett totalförsvarsperspektiv. Försvarsutskottet kan dock redan nu glädjande konstatera att regeringen, i skrivelsen om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred, anser att frågan angående IT-omställningar inför år 2000 är av högsta prioritet liksom att riksdagen hålls informerad om utvecklingen. Enligt utskottets mening är det synnerligen viktigt att prioritera och vidta åtgärder inom kritiska system och skapa erforderlig beredskap inom viktiga samhällsfunktioner. Utskottet kan sålunda räkna med att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder om allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner kan befaras i samband med övergången till år 2000.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört finner utskottet inte anledning att nu föreslå riksdagen att bifalla *motionerna T9 (m), T11 (kd) yrkande 1 och T12 (mp) yrkande 2.*

Stockholm den 21 januari 1999

På försvarsutskottets vägnar

Henrik Landerholm

I beslutet har deltagit: Henrik Landerholm (m), Tone Tingsgård (s), Christer Skoog (s), Karin Wegestål (s), Åke Carnerö (kd), Olle Lindström (m), Ola Rask (s), Håkan Juholt (s), Berit Jóhannesson (v), Margareta Viklund (kd), Anna Lilliehöök (m), Lars Ångström (mp), Erik Arthur Egervärn (c), Björn Leivik (m), Berndt Sköldestig (s) och Rossana Valeria (v).

Henrik Landerholm, Olle Lindström, Anna Lilliehöök och Björn Leivik (alla m) anser:

Moderata samlingspartiet gör bedömningen att osäkerheten om riskerna och konsekvenserna av 2000-problematiken förblir alldeles för stor. Säkerhetsfrågor och beredskap för infrastruktur inom kritiska områden som elförsörjning och telekommunikationer måste ges högsta prioritet. Tidsfristen är nu mycket kort och tillgänglig IT-kompetens, framför allt vad gäller de äldre systemen, är mycket knapp. Det gäller att fokusera all tillgänglig kompetens och kraft på säkerhetsarbetet för att begränsa säkerhetsrisker, minska sårbarhet och bygga upp reservsystem.

Den uppföljning av IT-omställningen inför år 2000 som initierats av regeringen är helt otillräcklig och måste kompletteras med en kraftfull IT-kommission som ges resurser och uppdrag att svara för samordning och ledning. Regeringen bör göra en kraftfull satsning på säkerhetsarbete och säkerhetstänkande som dessutom kommer att utgöra viktig framtidsinvestering. Vi anser att motionerna T9 och T10 bör bifallas och att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts ovan.

Accessnät	Det nät av teleledningar i huvudsak av koppartråd som går från telefonstationerna ut till de enskilda abonnenterna.
ADSL	Assymetric Digital Subscriber Line är den mest kända av xDSL-tekniken för att höja överföringskapaciteten på befintliga kopparledning (”uppskrämda koppartrådar”). En variant av denna teknik är ADSL-light som ger en något lägre hastighet.
Analog	Ständigt föränderliga signaler som inte kan visa exakt information i ett visst ögonblick t.ex. klocka med visare, elektrisk signal som representerar mänskligt tal. Motsatsen till digital.
Asynkron	Inte samtidigt. Möjligheten att göra flera processer efter varandra utan att processerna behöver avbryta varandra.
ATM	Asynchronous Transfer Model är en mycket snabb bredbandsteknik som skapar förutsättningar för ”elektroniska motorvägar”
AXE	Datorstyrda digitala telefonväxlar (stationer).
Bandbredd	Skillnaden mellan den högsta och lägsta frekvensen för nätverkssignaler inom ett frekvensband. Ju högre bandbredd, desto högre frekvenser kan släppas igenom. Bandbredden mäts i hertz (Hz). Termen används för att beskriva genomströmningen av bitar i ett nätverk (bitar per sekund). Enkelt uttryckt används bandbredd synonymt med kapacitet, dvs. uttrycker hur mycket information som kan sändas genom en viss förbindelse. Bandbredden brukar indelas i ”smalband” (mindre än 64kbit/s), ”wideband” (mellan 64 kbit/s) och ”bredband” (över 2Mbit/s).
Bit	Förkortning av engelska binary digit. Bit är den minsta del en dator använder och representerar endera siffrorna 0 eller 1 i ett binärt talsystem. Bithastighet uttrycker den hastighet som används för informationsöverföring. Uttrycks i bitar per sekund, bps eller bit/s. Åtta bitar är en byte.
Bredband	Bredband ger möjlighet till en interaktiv, dubbelriktad, kommunikation med överföring av stora datamängder i hög hastighet. Bredband brukar definieras som möjligheten att överföra åtminstone två megabit (miljon tecken) per sekund (Mbps).
Byte	En grupp av bitar, vanligen åtta stycken.
Digital	Av engelskan digit=siffra. Ett exakt värde som kan representeras med ett tal t.ex. på/av, 1/0. Motsatsen till analog.

Digital signatur	Elektronisk underskrift. Används för att säkerställa att en elektroniskt överförd informationsmängd inte har förändrats, för att säkerställa vem informationens avsändare är samt förhindra att avsändaren senare förnekar meddelandet.
Domäner	Ett sätt att namnge och gruppera datorer som är anslutna till Internet och datorpostadresser på Internet. t.ex. riksdagen.se där "riksdagen" är samlingsnamn för alla datorer i riksdagen och "se" står för Sverige.
Informations-samhället	Informationssamhället brukar karakteriseras som ett samhälle med bl.a. en hög kunskapsproduktion, ett ökat beroende av information, ny informationsteknik i form av dator- och teleteknik och framväxten av en särskild informationssektor i ekonomin bredvid jordbruks-, industri- och tjänstesektorn.
Informationsteknik	Teknik för insamlande, lagring och bearbetning samt kommunikation av data i olika former.
Interaktiv	Individuell och dubbelriktad kommunikation.
Internet	Sammanslutning av olika datornätverk, som använder ett protokoll benämmt TCP/IP, som sträcker sig runt hela jorden. För att ansluta sig till Internet behövs dator, modem och en anslutning till nätet via någon operatör.
ISDN	Integrated Services Digital Network är ett digitalt flertjänstnät för digital trafik där tal, text, bild och data kan överföras över en och samma ledning.
Kryptering	Ett begrepp för att göra meddelanden oläsbara för utomstående, dvs. för personer som inte har tillgång till de kodnycklar som används för att kryptera meddelandet.
LMDS	Local Multipoint Distribution Service, ny generation radionät för snabb interaktiv Internettrafik (20–30 Mbit/s) Benämns även WBA (Wireless Broadband Access).
Modem	MODulator/DEModulator. Översätter mellan digitala och analoga signaler.
Optisk fiber	Tunn böjbar ledning av glas eller plast genom vilken en stråle från en lysdiod eller laserdiod passerar som kan förmedla digital information, kallas även för fiberkabel.
Samtrafik	Fysisk och logisk sammankoppling och utbyte av trafik mellan operatörer.
SAR	SAR (Specific Absorption Rate) anges i watt per kilogram vävnad och mäter den del av den radiofrekventa energin som tas upp i kroppen.

”Svart fiber”	Ren nätkapacitet utan systemutrustning.
UMTS	Universal Mobile Telecommunications System, Förutom de taltjänster som används i dagens mobiltelefoni avses UMTS, genom att utnyttja bredbandig CDMA-teknik, att stödja dataöverföring i mycket höga hastigheter. Detta bedöms möjliggöra mobilt användande av Internettjänster av multi-mediekaraktär.
Word Wide Web	WWW, funktionen på Internet som medger att man kan hämta sammanlänkande information i form av text, bild och ljud och användare på Internet som använder ett hypertextbaserat system (HTTP) för överföring av text, bild och ljud.
Webbsida	En närvaro på Internet i form av ett antal webbsidor samlade under en hemsida.
xDSL	En familj av olika likartade tekniker för bredbandsöverföring på befintliga kopparledningar, där DSL står för Digital Subscriber Line. Karakteristiskt för teknikerna är att de fungerar över högst ett par kilometer ledning och att överföringskapaciteten blir högre ju kortare ledningen är. Exempel på varianter av denna teknik är HDSL (High data rate Digital Subscriber Line), DSL (Digital Subscriber Line), SDSL (Single line Digital Subscriber Line), ADSL (Assymetric Digital Subscriber Line), CDSL (Consumer Digital Subscriber Line) och VDSL (Very high-bitrate Digital Subscriber Line).

Sammanfattning.....	1
Skrivelse	2
Skrivelse 1997/98:190 Elektronisk handel.....	2
Skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet.....	2
Skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000	2
Motionerna	2
Motioner med anledning av skrivelse 1998/99:2 Informations- samhället inför 2000-talet	2
Motioner med anledning av skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT-omställningen i samhället inför år 2000.....	3
Motioner från den allmänna motionstiden hösten 1998	3
Inledning.....	7
UTSKOTTET	7
1 Informationssamhället inför 2000-talet.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.1.1 Varför årlig IT-skrivelse?	7
1.1.2 Vad innebär den nationella IT-strategin?	8
1.1.3 Vad är statens främsta uppgifter?	8
1.2 Regeringens skrivelse 1998/99:2 Informationssamhället inför 2000-talet	9
1.3 Övergripande utgångspunkter	10
1.3.1 Motionsförslag	10
1.3.2 Utskottets ställningstagande	12
1.4 Digital infrastruktur och regional utveckling	17
1.4.1 Motionsförslag	17
1.4.2 Utskottets ställningstagande	21
1.5 Domännamn.....	24
1.5.1 Vad är Domännamn?.....	24
1.5.2 Motionsförslag	24
1.5.3 Utskottets ställningstagande	24
1.6 Utbildningsinsatser	25
1.6.1 Motionsförslag	25
1.6.2 Utskottets ställningstagande	25
1.7 Äldre och funktionshindrade.....	26
1.7.1 Motionsförslag	26
1.7.2 Utskottets ställningstagande	26
1.8 Virtuella företag.....	27
1.8.1 Vad är virtuella företag?.....	27
1.8.2 Motionsförslag	27
1.8.3 Utskottets ställningstagande	28
1.9 Konsumentfrågor	28
1.9.1 Motionsförslag	28
1.9.2 Utskottets ställningstagande	28
1.10 Kartläggning och redovisning	30

1.10.1	Motionsförslag	30
1.10.2	Utskottets ställningstagande	30
1.11	Hälsorisker med elektromagnetisk strålning från mobil- telefoner	31
1.11.1	Elektromagnetisk strålning	31
1.11.2	Motionsförslag	32
1.11.3	Utskottets ställningstagande	33
2	Elektronisk handel	34
2.1	Vad menas med elektronisk handel?	34
2.2	Regeringens skrivelse 1997/98:190 Elektronisk handel	34
2.3	Motionsförslag	35
2.3.1	Reformarbetets inriktning	35
2.3.2	Småföretagens utvecklingsmöjligheter	35
2.3.3	Konsekvenser av elektronisk handel	36
2.3.4	Kryptering och digitala signaturer	36
2.4	Utskottets ställningstagande	37
2.4.1	Reformarbetets inriktning	37
2.4.2	Småföretagens utvecklingsmöjligheter	39
2.4.3	Konsekvenser av elektronisk handel	40
2.4.4	Kryptering och digitala signaturer	41
3	IT-omställningen inför år 2000	42
3.1	Vad beror problemet på?	42
3.2	Regeringens skrivelse 1998/99:40 Lägesrapport om IT- omställningen i samhället inför år 2000	42
3.3	Motionsförslag	43
3.4	Yttrande från försvarsutskottet	45
3.5	Trafikutskottets ställningstagande	46
3.5.1	Högprioriterad fråga	46
3.5.2	Lednings- och organisationsfrågor	47
3.5.3	Omställningsarbetet inom olika samhällssektorer	47
3.5.4	Kostnader, redovisning och avställning av kärn- kraftsreaktorer	50
3.5.5	Personnummer	51
	Hemställan	52
	Reservationer	54
1.	Övergripande utgångspunkter (m)	54
2.	Övergripande utgångspunkter (v)	55
3.	Övergripande utgångspunkter (c)	56
4.	Bredbandsutbyggnad m.m. (m, kd, fp)	56
5.	Bredbandsutbyggnad m.m. (v)	57
6.	Bredbandsutbyggnad m.m. (c)	58
7.	Prissättning (kd, c)	59
8.	Domännamn (m)	59
9.	Reformarbetets inriktning (m)	60
10.	2000-arbetets ledning och organisation (m)	60
11.	Kostnader, redovisning och avställning av kärn- kraftsreaktorer (mp)	61

Bilaga 1
Försvarskommitténs yttrande 1998/99:FöU2y 62

Bilaga 2
Förklaring av vissa informationstekniska begrepp 67